

EUROOPAN KESKUSPANKKI

PANKKIVALVONTA

EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP)

Luonnos

BANKENTOEZICHT

Maaliskuu 2018

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHL'AD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKENAUF SICHT

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
	1.1 Tarkoitus	3
	1.2 Soveltamisala	4
2	Periaatteet	5
	Periaate 1: Laitoksen johto vastaa ICAAP-menettelyn luotettavasta hallinnoinnista	5
	Periaate 2: ICAAP-menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää	7
	Periaate 3: ICAAP-menettelyllä varmistetaan eri näkökulmista, että laitoksella on riittävästi pääomaa, ja ylläpidetään siten olennaisella tavalla laitoksen toimintakykyä	11
	Periaate 4: ICAAP-menettelyssä tunnistetaan ja huomioidaan kaikki olennaiset riskit	22
	Periaate 5: Sisäinen pääoma on laadukasta ja se on selkeästi määriteltä	26
	Periaate 6: ICAAP-menettelyssä käytettävät riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaiset ja yhtenäiset, ja ne validoidaan riippumattomasti	28
	Periaate 7: Säännöllisillä stressitesteillä pyritään varmistamaan pääoman riittävyys epäsuotuisissakin olosuhteissa	32
3	Sanasto	35
	Lyhenneluettelo ja säädösviitteet	39

1 Johdanto

1. Usein häiriöt rahoitusmarkkinoilla vaikeutuvat ja laajenevat, jos pankkisektorilla ei ole riittävästi laadukasta pääomaa. Näin kävi myös tuoreimman finanssikriisin aikana, joten pankit joutuivat vahvistamaan pääomapohjaansa tilanteessa, jossa se oli erittäin vaikeaa. Pankit eivät olleet varanneet riittävästi pääomaa riskiensä kattamiseksi, koska riskien tunnistamisessa ja arvioinnissa oli puutteita.¹ Onkin ensiarvoisen tärkeää, että luottolaitosten kykyä selviytyä häiriötilanteista parannetaan tehostamalla niiden ennakoivia sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyjä (ICAAP), kuten kattavaa stressitestausta ja pääomasuunnittelua.
2. ICAAP-menettely on keskeinen osa luottolaitosten riskienhallintaa. EKP odottaa yhteisen valvontamekanismin (YVM) piirissä olevien merkittävien laitosten noudattavan ICAAP-menettelyssään vakavaraisuusdirektiivin² artiklan 73 mukaisesti varovaisuutta³. EKP:n näkemyksen mukaan luotettavaan, tehokkaaseen ja kattavaan ICAAP-menettelyyn kuuluu selkeä arvio pääomaan kohdistuvista riskeistä sekä hyvin jäsennetyt riskienhallinta- ja eskaloitimenettelyt, jotka perustuvat harkittuun ja perusteelliseen riskistrategiaan ja sen pohjalta luotuun riskilimiittijärjestelmään.
3. EKP:n näkemyksen mukaan luotettava, tehokas ja kattava ICAAP-menettely edellyttää perustakseen kahta eri näkökulmaa, jotka täydentävät toisiaan ja tuottavat tietoa toistensa tueksi: taloudellista ja normatiivista näkökulmaa.
4. ICAAP-menettely on tärkeässä osassa myös valvojan arviointiprosessissa. ICAAP-menettely vaikuttaa valvojan arviointiprosessin eri osioihin, kuten liiketoimintamallien, sisäisen hallinnon ja yleisen riskienhallinnan sekä pääomaan kohdistuvien riskien hallinnan arviointiin. Sillä on merkitystä myös pilarin 2 pääomavaatimusten ja -ohjeistuksen määrittämisessä.
5. Valvojan arviointiprosessissa lähdetään siitä, että laadukas ICAAP-menettely vähentää laitoksen itsensä ja valvojen epävarmuutta riskeistä, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua, sekä lisää valvojen luottamusta siihen, että laitoksella on riittävästi pääomaa ja riittävän tehokkaat riskienhallintamenettelyt toimintansa jatkuvuuden varmistamiseksi. Laitoksen on siis varmistettava, että kaikki olennaiset riskit tunnistetaan ennakoivasti, niiden hallinta (riskien mitta-

¹ Ks. esimerkiksi "The Basel Committee's response to the financial crisis: report to the G20", Baselin pankkivalvontakomitea, lokakuu 2010.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

³ Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan laitoksilla "on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua".

ja kontrollit) on järjestetty tehokkaasti ja niiden kattamiseksi on riittävästi laadukasta pääomaa.

1.1 Tarkoitus

6. Näillä ohjeilla tuodaan julki EKP:n näkemys vakavaraisuusdirektiivin artiklaan 73 kirjatusta ICAAP-vaatimuksista ja täsmennetään sen ICAAP-menettelyä koskevia odotuksia. Tarkoituksena on paitsi entisestään parantaa laitosten ICAAP-menettelyjä ja edistää parhaiden käytäntöjen hyödyntämistä, myös lisätä avoimuutta ja yhtenäistää ja tehostaa valvontaa.
7. Ohjeisiin on koottu vakavaraisuusdirektiivin vaatimusten pohjalta seitsemän periaatetta, joita vasten kunkin laitoksen ICAAP-menettelyjä arvioidaan osana valvojan arviointiprosessia. Periaatteisiin viitataan myös kunkin laitoksen kanssa käytävässä valvontadialogissa.
8. Ohjeet eivät korvaa tai ohita vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 täytäntöönpanosäädöksiä, ja jos ne ovat ristiriidassa sovellettavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan lainsäädännön määräyksiä. Ohjeet on tarkoitettu käytännön apuvälineeksi, ja niitä päivitetään säännöllisesti uusien tilanteiden ja kokemusten pohjalta. Ohjeissa esitetyt periaatteet ja odotukset voivat siis muuttua ajan mittaan. Ohjeita tarkistetaan tarvittaessa yhteisen pankkivalvonnan käytäntöjen ja menetelmien jatkokehityksen sekä kansainvälisen ja eurooppalaisen sääntelykehityksen pohjalta. Myös esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen uudet tulkinnat sovellettavista direktiiveistä ja asetuksista otetaan huomioon.
9. Ohjeissa käydään läpi ICAAP-menettelyn keskeisiä periaatteita ja keskitytään valvonnan näkökulmasta olennaisiin seikkoihin. Asiakirja ei siis ole kaikenkattava ohje ICAAP-menettelystä, vaan laitokset ovat itse vastuussa siitä, että ne toteuttavat menettelyn omaan tilanteeseensa sopivalla tavalla. EKP arvioi kunkin laitoksen ICAAP-menettelyn erikseen.
10. Laitosten olisi hyvä huomioida näiden ohjeiden sekä sovellettavan unionin ja kansallisen lainsäädännön lisäksi myös ICAAP-menettelyyn liittyvät Euroopan pankkiviranomaisen (EPV), Baselin pankkivalvontakomitean, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmän ja muiden kansainvälisten foorumien ohjeet. Lisäksi laitosten tulisi ottaa huomioon kaikki niille valvontarvion pohjalta annettavat ICAAP-menettelyyn liittyvät suositukset, kuten luotettavaa hallintoa, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa koskevat suositukset.

1.2 Soveltamisala

11. Nämä ohjeet koskevat kaikkia luottolaitoksia, jotka on luokiteltu YVM-kehysasetuksen⁴ artiklan 2 kohdassa 16 tarkoitetuiksi merkittäviksi valvottaviksi yhteisöiksi. ICAAP-menettelyn soveltamistaso on määritelty vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 108, jonka mukaan EU:n jäsenvaltiossa toimivien emoyritysten on noudatettava samaisen direktiivin artiklassa 73 säädetyt ICAAP-velvoitteita konsolidoitujen vaatimusten pohjalta. Laitosten, jotka kuuluvat jäsenvaltiossa emoyrityksenä toimivan rahoitusalan holding- tai sekaholdingyhtiön määräysvaltaan, on puolestaan noudatettava ICAAP-velvoitteita kyseisen rahoitusalan holding- tai sekaholdingyhtiön konsolidoidun aseman pohjalta. Koska artiklaan 73 on kirjattu vain yhteiset vähimmäisvaatimukset, se on eri jäsenvaltioissa saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä eri tavoin. Yhteiseen pankkivalvontaan osallistuvissa jäsenvaltioissa on siis käytössä monia erilaisia ICAAP-käytäntöjä ja vaatimuksia merkittävien luottolaitosten valvonnassa.
12. EKP on laatinut ICAAP-menettelyä koskevat periaatteet yhdessä kansallisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Tavoitteena on yhdenmukaistaa valvontamenetelmiä laadukkaan valvonnan varmistamiseksi.
13. ICAAP-menettely on ennen kaikkea luottolaitosten sisäinen prosessi, ja vastuu sen toteuttamisesta uskottavalla tavalla ja suhteellisuusperiaatteen mukaisesti on laitoksilla itsellään. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan ICAAP-menettelyn on oltava oikeasuhteinen laitoksen toiminnan luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen nähden.
14. Näissä ohjeissa esitetyt periaatteet on tarkoitettu vain lähtökohdaksi valvottavien laitosten kanssa käytävää valvontadiologia varten, eivätkä ne siis muodosta kaikenkattavaa ohjetta siitä, miten luotettava, tehokas ja kattava ICAAP-menettely tulisi järjestää. Laitokset ovat itse vastuussa siitä, että ne toteuttavat menettelyn luotettavalla, tehokkaalla ja kattavalla tavalla ja huomioivat siinä asianmukaisesti toimintansa luonteen, laajuuden ja monimuotoisuuden.

⁴ Euroopan keskuspankin asetus (EU) N:o 468/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, kehyksen perustamisesta yhteisen valvontamekanismin puitteissa tehtävälle yhteistyölle EKP:n ja kansallisten toimivaltaisten viranomaisten välillä sekä kansallisten nimettyjen viranomaisten kanssa (YVM-kehysasetus) (EKP/2014/17) (EUVL L 141, 14.5.2014, s. 1).

2 Periaatteet

Periaate 1: Laitoksen johto vastaa ICAAP-menettelyn luotettavasta hallinnoinnista

- (i) Koska ICAAP-menettelyllä on suuri merkitys, odotuksena on, että sen kaikki keskeiset osat ovat laitoksen johdon hyväksymiä ja että hallituksessa, toimivassa johdossa, muussa johdossa ja asiaankuuluvissa valiokunnissa käydään perusteellista ja kriittistä keskustelua ICAAP-menettelystä.
- (ii) Laitoksen johdon tulisi laatia ICAAP-menettelyn tulosten ja muiden olennaisten tietojen pohjalta vuosittain selkeä ja tiivis lausunto laitoksen pääoman riittävydestä ja allekirjoittaa se.
- (iii) Laitoksen johto kantaa kokonaisvastuun ICAAP-menettelyn toteutuksesta, ja sen olisi vahvistettava menettelyn hallintojärjestelmä, jossa vastuunjaon tulee olla selkeä ja toimintojen eriyttämisen periaatteen mukainen. Hallintojärjestelmästä tulisi käydä selkeästi ilmi, miten ICAAP-menettelyn säännölliset sisäiset arvioinnit ja validointi järjestetään.

Laitoksen johto hyväksyy ICAAP-menettelyn keskeiset osa-alueet

15. Odotuksena on, että laitoksen johto laatii ja allekirjoittaa lausunnon laitoksen pääoman riittävydestä sekä hyväksyy ICAAP-menettelyn keskeiset osa-alueet, joita ovat esimerkiksi
 - hallintojärjestelmä
 - sisäiseen dokumentointiin liittyvät vaatimukset
 - menettelyn kattavuus (mukana olevat yhteisöt), riskien tunnistaminen sekä riskien sisäinen luettelointi ja luokittelu olennaisten riskien määrittelmän mukaan
 - riskien laskentamenetelmät⁵ ja niissä käytettävät keskeiset oletukset ja parametrit (kuten aikajänne, hajauttamista koskevat oletukset, luottamustaso ja hallussapitojakso), jotka perustuvat luotettaviin tietoihin ja niiden koontijärjestelmiin
 - pääoman riittävyden arviointimenetelmät (esimerkiksi stressitestausjärjestelyt ja selkeä pääoman riittävyden määrittelmä).

⁵ Ohjeissa ei ole määritetty mitään tiettyä menetelmää, jota riskien laskennassa tulisi käyttää. Ks. periaatteen 6 alainen kohta "Riskien laskentamenetelmien valinta".

16. Johto on yhteisnimitys toimivalle johdolle ja hallitukselle. Toimivan johdon ja hallituksen tehtäviä varten voi joko olla erilliset hallintoelimet, tai yksi ja sama elin voi hoitaa molempia tehtäviä. Se, mitkä ICAAP-menettelyn osa-alueet vahvistaa toimiva johto ja mitkä hallitus, määräytyy laitoksen sisäisten hallintojärjestelyjen mukaan. EKP tulkitsee näitä järjestelyjä kansallisen sääntelyn, sovellettavan unionin lainsäädännön ja EPV:n ohjeiden mukaisesti.⁶

Sisäinen arviointi ja validointi

17. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan ICAAP-menettelyn on oltava säännöllisen sisäisen tarkastelun kohteena. Odotuksena on, että niin laadullisille kuin määrällisillekin tekijöille (mm. tulosten käyttö, stressitestausjärjestelyt, riskien tunnistus ja tietojen koontiprosessi) tehdään säännöllisesti sisäinen arviointi⁷, johon sisältyy suhteellisuusperiaatteen mukainen menettely riskien laskentamenetelmien validoimiseksi. Laitoksella tulisi olla riittävät periaatteet ja menettelyt sisäistä arviointia varten.
18. Lisäksi EKP odottaa laitoksen määrittelevän ja ottavan käyttöön prosessin, jolla ICAAP-menettely pystytään mukauttamaan ennakoivasti mahdollisiin merkittäviin muutoksiin (kuten toiminnan aloittamiseen uusilla markkinoilla, uusien palvelujen tai tuotteiden tuomiseen tarjolle tai muutoksiin ryhmän tai finanssiryhmittymän rakenteessa).
19. ICAAP-menettelyn tuloksille ja oletuksille tulisi tehdä asianmukainen toteutumatestaus ja tuloksellisuusarviointi. Esimerkiksi pääomasuunnitelmat, skenaariot ja riskilaskelmat olisi testattava ja arvioitava.

Lausunto pääoman riittävydestä

20. Laitoksen johto laatii arvionsa pohjalta lausunnon laitoksen pääoman riittävydestä ja kirjaa siihen myös keskeiset näkemystä tukevat perustelut ja olennaiset tiedot (kuten ICAAP-menettelyn tulokset). EKP:n näkemysten mukaan luotettavasta lausunnosta käy ilmi, että laitoksen johdolla on tarkka käsitys laitoksen pääoman riittävydestä, sen tärkeimmistä taustatekijöistä ja heikkouksista, ICAAP-menettelyn keskeisistä syöttötiedoista ja tuloksista, parametreista ja prosessista sekä menettelyn yhteensopivuudesta laitoksen strategisten suunnitelmien kanssa.

⁶ Ks. vakavaraisuusdirektiivin johdanto-osan kappale 56 ja artiklan 3 alakohdat 1, 7, 8 ja 9 sekä sisäisen hallinnon järjestämistä koskevien EPV:n ohjeiden (EBA/GL/2017/11) osasto II. Vakavaraisuusdirektiivin käsitteistössä johtoa vastaa ylin hallintoelin, toimivaa johtoa liikkeenjohtotehtäviä hoitava johto ja hallitusta valvontatehtäviä hoitava johto.

⁷ Kolmen puolustuslinjan (liiketoimintayksiköiden itsensä sekä sisäisen valvonnan eli riskienhallinta- ja compliance-toimintojen ja sisäisen tarkastuksen) tulisi toteuttaa ICAAP-menettelyn kattava sisäinen arviointi tehtäviensä ja vastuualueidensa mukaisesti.

21. Laitoksen tulisi päättää kansallisen lainsäädännön sekä asiaankuuluvien vakavaraisuusvaatimusten ja ohjeiden perusteella, kenellä on lailliset valtuudet allekirjoittaa selvitys laitoksen johdon puolesta.⁸

Periaate 2: ICAAP-menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää

- (i) Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 nojalla laitoksella odotetaan olevan hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla se arvioi ja jatkuvasti ylläpitää sisäisen pääoman määrää tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua.
- (ii) Laitoksen odotetaan arvioivan pääoman riittävyyttä paitsi määrällisesti myös laadullisesti, jotta se voi varmistaa, että pääoman riittävyyttä hallitaan aktiivisesti. Laitoksen olisi esimerkiksi seurattava pääoman riittävyyden indikaattoreita, jotta se voi tunnistaa ja arvioida mahdolliset uhat ajoissa sekä tehdä tarvittavat päätökset ja ryhtyä ennaltaehkäiseviin toimiin omien varojen ja sisäisen pääoman riittävyyden varmistamiseksi.⁹
- (iii) ICAAP-menettelyn määrällisten ja laadullisten osioiden olisi oltava keskenään yhteensopivat ja sopia yhteen myös laitoksen liiketoimintastrategian ja riskinottohalun kanssa. ICAAP-menettely olisi otettava huomioon laitoksen liiketoiminta-, päätöksenteko- ja riskienhallintaprosesseissa, ja sitä olisi noudatettava yhtenäisesti ja johdonmukaisesti koko ryhmässä.
- (iv) Odotuksena on, että laitos laatii ICAAP-menettelylle luotettavan ja tehokkaan kokonaisrakenteen ja dokumentaation, jossa kuvataan, miten ICAAP-menettelyn eri osat ovat kytköksissä toisiinsa ja miten menettely on sisällytetty laitoksen hallintojärjestelmään.
- (v) ICAAP-menettelyn olisi paitsi tuettava strategista päätöksentekoa myös varmistettava operatiivisella tasolla, että laitoksella on jatkuvasti riittävästi pääomaa ja että riskien ja tuottojen suhde pysyy tarkoituksenmukaisena. Kaikki menetelmät ja menettelyt, joita laitos käyttää pääoman riittävyyden hallintaan osana operatiivista tai strategista vakavaraisuuden hallintaprosessia, olisi hyväksyttävä vasta perusteellisen arvioinnin jälkeen ja sisällytettävä osaksi ICAAP-menettelyä ja sitä koskevaa dokumentaatiota.

ICAAP-menettely kiinteänä osana laitoksen hallintojärjestelmää

22. Odotuksena on, että laitoksella on riskien varalta tarvittavan pääoman riittävyyden arvioimiseksi ja ylläpitämiseksi asianmukaiset sisäiset menettelyt ja

⁸ Luotettavan hallinnon järjestämisestä annetuissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2017/11) kuvataan yksityiskohtaisemmin tehtävien ja vastuiden jakaminen hallituksen ja toimivan johdon kesken.

⁹ Sisäisen pääoman määrittelyä kuvataan periaatteen 5 yhteydessä.

järjestelyt, joilla varmistetaan, että ICAAP-menettelyn määrällinen riskianalyysi otetaan huomioon kaikessa olennaisessa liiketoiminnassa ja päätöksenteossa.¹⁰

23. Menettelyn tuloksia voidaan käyttää esimerkiksi strategisessa suunnittelussa ryhmän tasolla, vakavaraisuusindikaattorien seurannassa (jotta mahdolliset uhat voidaan tunnistaa ja arvioida ajoissa), tarvittavien päätösten tekemisessä ja ennaltaehkäisevien toimien toteuttamisessa sekä pääoman kohdentamisessa ja riskitoleranssijärjestelmän tehokkuuden varmistamisessa. Päätöksentekoprosessissa ja esimerkiksi muuttuvaa palkitsemista määritettäessä olisi käytettävä ICAAP-menettelyyn perustuvia riskikorjattuja tulostimittareita. Lisäksi ICAAP-menettelyn tuloksiin tulisi nojautua liiketoimintaa ja riskejä koskevissa keskusteluissa kaikilla tasoilla, kuten tasevaliokunnassa, riskienhallintavaliokunnassa tai ylimmässä hallintoelimestä.

ICAAP-menettelyn kokonaisrakenne

24. Laitoksen johto on vastuussa siitä, että ICAAP-menettelyn kokonaisrakenne on luotettava ja tehokas. Sen on varmistettava, että ICAAP-menettelyn eri osat sopivat yhteen ja menettely on kiinteä osa laitoksen hallintojärjestelmää. Laitoksella olisi oltava selkeä näkemys siitä, miten menettelyn eri osat yhdistyvät johdonmukaisesti kokonaisprosessiksi, jonka avulla pystytään ylläpitämään pääoman riittävyttä.
25. Odotuksena on, että laitoksella on tätä tarkoitusta varten dokumentaatioissaan kokonaiskuvaus ICAAP-menettelystä – esimerkiksi menettelyn keskeisistä osa-alueista ja siitä, miten eri osa-alueet toimivat yhteen. Kuvauksesta odotetaan käyvän ilmi, miten ICAAP-menettely on otettu huomioon laitoksen prosesseissa ja miten sen tuloksia hyödynnetään. Kuvauksessa olisi avattava ICAAP-menettelyn kokonaisrakennetta ja selitettävä, miten menettelyn tuloksia hyödynnetään päätöksenteossa. Lisäksi olisi kuvattava yhteydet esimerkiksi liiketoiminta- ja riskistrategioiden, pääomasuunnitelmien, riskien kartoitusprosessien, riskinottohalua koskevan lausunnon, riskilimiittijärjestelmien, riskien laskentamenetelmien, stressitestausohjelman sekä johdon raportoinnin välillä.

Johdon raportointi

26. ICAAP-menettely on jatkuva prosessi, joten laitoksen odotetaan raportoivan sen tuottamista tuloksista (esimerkiksi riskien ja keskeisten indikaattorien olennaisesta kehityksestä) osana sisäistä johdon raportointiaan sopivin väliajoin. Raportoinnin olisi hyvä olla vähintään neljännesvuosittaista, mutta laitoksen koosta, monimutkaisuudesta, liiketoimintamallista ja riskiprofiilista

¹⁰ ICAAP-menettelyn määrällistä osiota koskevat yleiset odotukset esitetään periaatteen 3 yhteydessä.

riippuen voidaan tarvita tiheämpääkin raportointia, jotta johto voi ryhtyä tarvittaviin toimiin ajoissa.

27. Johdon hyväksymiä ICAAP-tuloksia (riskilaskelmista ja pääoman kohdentamisesta) olisi käytettävä keskeisenä vertailukohtana ja tavoitteena arvioitaessa riskiä kantavien yksiköiden taloudellisia ja muita tuloksia. Se edellyttää luotettavaa hallintojärjestelmää ja ICAAP-menettelyn kokonaisrakennetta (ks. periaate 1).

Riskitoleranssijärjestelmä

28. Odotuksena on, että laitoksen riskitoleranssijärjestelmään sisältyy kuvaus itse järjestelmän ja muiden strategisten prosessien (kuten ICAAP- ja ILAAP-menettelyjen, elvytysuunnitelman ja palkitsemisjärjestelmän) välisistä yhteyksistä EKP:n julkaiseman sisäistä hallintoa ja riskinottohalua koskevan selvityksen mukaisesti.¹¹ EKP:n näkemyksen mukaan hyvin laadittu riskitoleranssijärjestelmä on olennainen osa ICAAP-menettelyn rakennetta ja luotettavan riskien- ja pääomanhallinnan kulmakivi. Riskitoleranssijärjestelmä on myös riskinottohalua koskevan lausunnon pohjana.
29. Riskinottohalua koskevassa launnossaan laitoksen tulisi kuvata liiketoimintastrategiansa pohjalta selkeästi ja yksiselitteisesti riskejään ja niiden varalle suunnittelemaan toimia. Linjauksessa olisi perusteltava, miksi laitos on ottanut tiettyjä riskejä tai ulottanut toimintansa tiettyihin tuotteisiin ja tietyille alueille ja miksi se on välttänyt toisia.
30. Laitoksen kokonaisriskiprofiiliin tulisi viime kädessä perustua ryhmätason riskitoleranssijärjestelmään, joka ohjaa ja rajoittaa riskiprofiilia. Riskitoleranssijärjestelmällä on lisäksi keskeinen merkitys laitoksen strategian kehittämisessä ja täytäntöönpanossa, sillä sen kautta riskejä tarkastellaan järjestelmällisesti suhteessa vakavaraisuuteen ja strategiaan tavoitteisiin. Laitoksen olisi myös määritettävä johdon pääomapuskurit ja huomioitava ne riskitoleranssijärjestelmässään.
31. Laitoksen odotetaan osoittavan selkeästi, millä tavoin ICAAP-menettely tukee strategian ja riskinottohalua koskevan linjauksen toteuttamista ja seurantaan sekä auttaa laitosta noudattamaan linjauksessa määriteltyjä riskirajoja. Laitoksen olisi luotettavan ja tehokkaan riskienhallinnan edistämiseksi hyödynnettävä ICAAP-menettelyn tuloksia ja luotava tehokas riskien valvonta- ja raportointijärjestelmä sekä riittävän tarkka limiittijärjestelmä (mukaan lukien tehokkaat eskalointimenettelyt), jossa määritetään raja-arvot esimerkiksi yksittäisille riskeille, osariskeille, yhteisöille ja liiketoiminta-alueille. Näin limiittijärjestelmä tukee riskinottohalua koskevan linjauksen noudattamista.

¹¹ Ks. (englanninkielinen) [selvitys sisäisestä hallinnosta ja riskinottohalusta](https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm_supervisory_statement_on_governance_and_risk_appetite_201606.fi.pdf), EKP, kesäkuu 2016 (suomenkielinen tiivistelmä saatavilla osoitteessa https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/ssm_supervisory_statement_on_governance_and_risk_appetite_201606.fi.pdf).

Yhteensopivuus elvytysuunnitelman kanssa

32. Elvytysuunnitelman tarkoituksena on varmistaa laitoksen toiminnan jatkuminen sellaisessakin tilanteessa, jossa vakavat häiriöt vaarantavat sen toimintakyvyn. Koska riittämätön pääoma on yksi keskeinen laitoksen toimintakykyä ja liiketoiminnan jatkuvuutta uhkaava tekijä, elvytysuunnitelmalla on luontainen yhteys ICAAP-menettelyyn, jolla pyritään varmistamaan, että laitoksen vakavaraisuus on jatkuvasti riittävän vahva toiminnan jatkamiseksi. Laitoksen odotetaan varmistavan, että ICAAP-menettely ja elvytysuunnitelma (esimerkiksi niissä käytetyt indikaattorit ja ennakkovaroituskynnykset, kynnyksarvojen ylittymisen käynnistämät eskalointimenettelyt sekä mahdolliset pääomanhallintatoimet¹²) ovat keskenään yhteensopivia ja johdonmukaisia. Mahdolliset ICAAP-menettelyssä käynnistetyt pääomanhallintatoimet olisi huomioitava viipymättä elvytysuunnitelmassa ja päinvastoin, jotta saatavilla on aina ajantasaiset tiedot.

Yhtenäisyys ja johdonmukaisuus ryhmän sisällä

33. ICAAP-menettelyllä olisi vakavaraisuusdirektiivin artiklan 108 mukaisesti varmistettava pääoman riittävyys ryhmän eri konsolidointitasoilla ja yhteisöissä. Jotta pääoman riittävyyttä ryhmän eri yhteisöissä pystytään kunnolla arvioimaan ja ylläpitämään, käytettävien strategioiden, riskienhallintaprosessien ja päätöksentekomenettelyjen sekä pääomatarpeen laskennassa käytettävien menetelmien ja oletusten tulisi olla kautta linjan yhtenäisiä. Laitoksen odotetaan lisäksi arvioivan varovaisuutta noudattaen, onko pääoman siirtämiselle ryhmän sisällä esteitä, ja ottavan mahdolliset esteet huomioon ICAAP-menettelyssä.

¹² Jos ICAAP-menettelyn ja elvytysuunnitelman taustalla olevissa periaatteissa on eroja, myös hallintatoimet voivat olla erilaisia.

Periaate 3: ICAAP-menettelyllä varmistetaan eri näkökulmista, että laitoksella on riittävästi pääomaa, ja ylläpidetään siten olennaisella tavalla laitoksen toimintakykyä

- (i) ICAAP-menettelyllä on keskeinen rooli laitoksen toimintakyvyn ylläpitämisessä, sillä menettelyn avulla varmistetaan, että laitoksella on riittävästi pääomaa. Odotuksena onkin, että ICAAP-menettely mitoitetaan laitoksen toiminnan mukaan ja että siinä noudatetaan varovaisuutta ja arvioidaan pääoman riittävyttä kahdesta toisiaan täydentävästä sisäisestä näkökulmasta: normatiivisesta ja taloudellisesta näkökulmasta.
- (ii) Normatiivisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos tekee monivuotisen arvion kyvystään täyttää jatkuvasti kaikki pääomaan liittyvät sääntely- ja valvontavaatimukset sekä kyvystään selviytyä muista ulkoisista taloudellisista rajoitteista keskipitkällä aikavälillä. Arviossa olisi käytettävä uskottavaa perusskenaariota ja riittäviä luottolaitoskohtaisia epäsuotuisia skenaarioita, ja niitä olisi käytettävä monivuotisen pääomasuunnittelun pohjana laitoksen yleisten suunnittelua koskevien tavoitteiden mukaisesti.
- (iii) Taloudellisesta näkökulmasta laitoksen olisi tunnistettava ja mitattava kaikki olennaiset riskit, jotka voivat aiheuttaa taloudellisia menetyksiä ja vähentää sisäistä pääomaa. Laitoksen olisi varmistettava, että sillä on riittävästi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi (sisäisen pääoman riittävyydelle asettamiensa rajojen mukaisesti).
- (iv) Odotuksena on, että normatiivinen ja taloudellinen näkökulma täydentävät toisiaan ja että ne otetaan huomioon kaikessa olennaisessa liiketoiminnassa ja päätöksenteossa (ks. periaate 2).

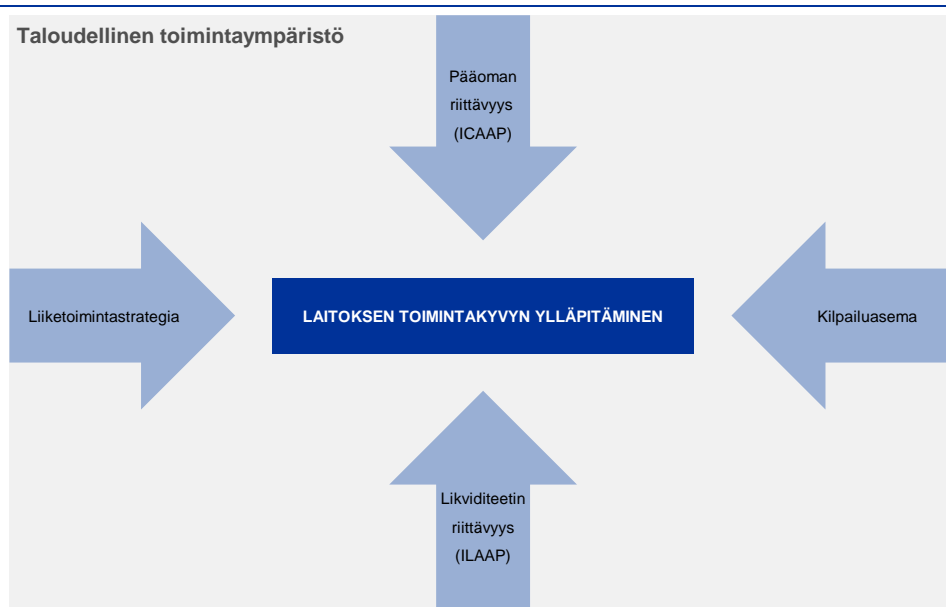
Tavoitteena varmistaa laitoksen toiminnan jatkuminen

- 34. ICAAP-menettelyn tavoitteena on ylläpitää laitoksen toimintakykyä eli varmistaa, että laitoksella on jatkuvasti riittävästi pääomaa riskien ja tappioiden kattamiseksi ja kestävä strategian noudattamiseksi myös pitkäkestoisen epäsuotuisan kehityksen aikana. Laitoksen olisi sisällytettävä jatkuvuustavoite riskitoleranssijärjestelmäänsä (ks. periaate 2) ja tarkistettava ICAAP-menettelyn yhteydessä riskinottohalunsa ja riskitoleranssinsa kynnysarvot ottaen huomioon käytettävissä olevaa pääomaa koskevat rajoitteensa sekä riskiprofiilinsa ja heikkoutensa.
- 35. Laitoksen odotetaan arvioivan ja määrittävän käytettävissä olevaa pääomaa koskevien rajoitteidensa pohjalta, paljonko pääomaa sen on tarpeen pitää

puskurina yli sääntely- ja valvontavaatimusten mukaisen vähimmäistason¹³ ja paljonko sisäistä pääomaa se tarvitsee strategiansa toteuttamiseksi kestäväällä tavalla. Määrittäessään riittäviä johdon pääomapuskureita keskipitkälle aikavälille laitoksen olisi huomioitava muun muassa markkinoiden, sijoittajien ja vastapuolten odotukset sekä mahdolliset jakokelpoiseen enimmäismäärään liittyvät rajoitukset. Lisäksi sen olisi huomioitava liiketoimintamallin riippuvuus kyvystä maksaa lisäetuja, osinkoja ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentteihin liittyviä maksuja. Odotuksena on lisäksi, että johdon pääomapuskureilla paitsi katetaan näistä ulkoisista rajoituksista aiheutuvia pääomatarpeita myös varaudutaan pääomasuhdetta koskevien arvioiden epävarmuuteen ja siitä mahdollisesti aiheutuviin pääomasuhteen heilahteluihin. Johdon pääomapuskureiden olisi myös kuvastettava laitoksen riskinottohalua ja tuotava hieman liikkumavaraa liiketoimintapäätöksiin.

Kaavio 1

ICAAP-menettely tukee laitoksen toimintakyvyn ylläpitämistä

Normatiivinen näkökulma

36. Normatiivisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos tekee monivuotisen arvion kyvystään täyttää jatkuvasti kaikki pääomaan liittyvät sääntely- ja valvontavaatimukset sekä selviytyä muista ulkoisista taloudellisista rajoitteista.
37. Arviossa olisi huomioitava paitsi omavaraisuusastetta, suuria asiakasriskejä sekä omien varojen ja hyväksyttävien velkojen määrää koskevat vaatimukset

¹³ Pääoman määrän ei kuitenkaan välttämättä tarvitse ylittää sovellettavassa lainsäädännössä määritettyä vähimmäispääomavaatimusta. Vaikka yleisenä odotuksena on, että johdon pääomapuskureiden koko on suurempi kuin nolla, laitos voisi teoriassa todeta, että sen liiketoimintamallin noudattamiseen kestäväällä tavalla ei tarvita lainkaan johdon pääomapuskuria (skenaariosta riippuen).

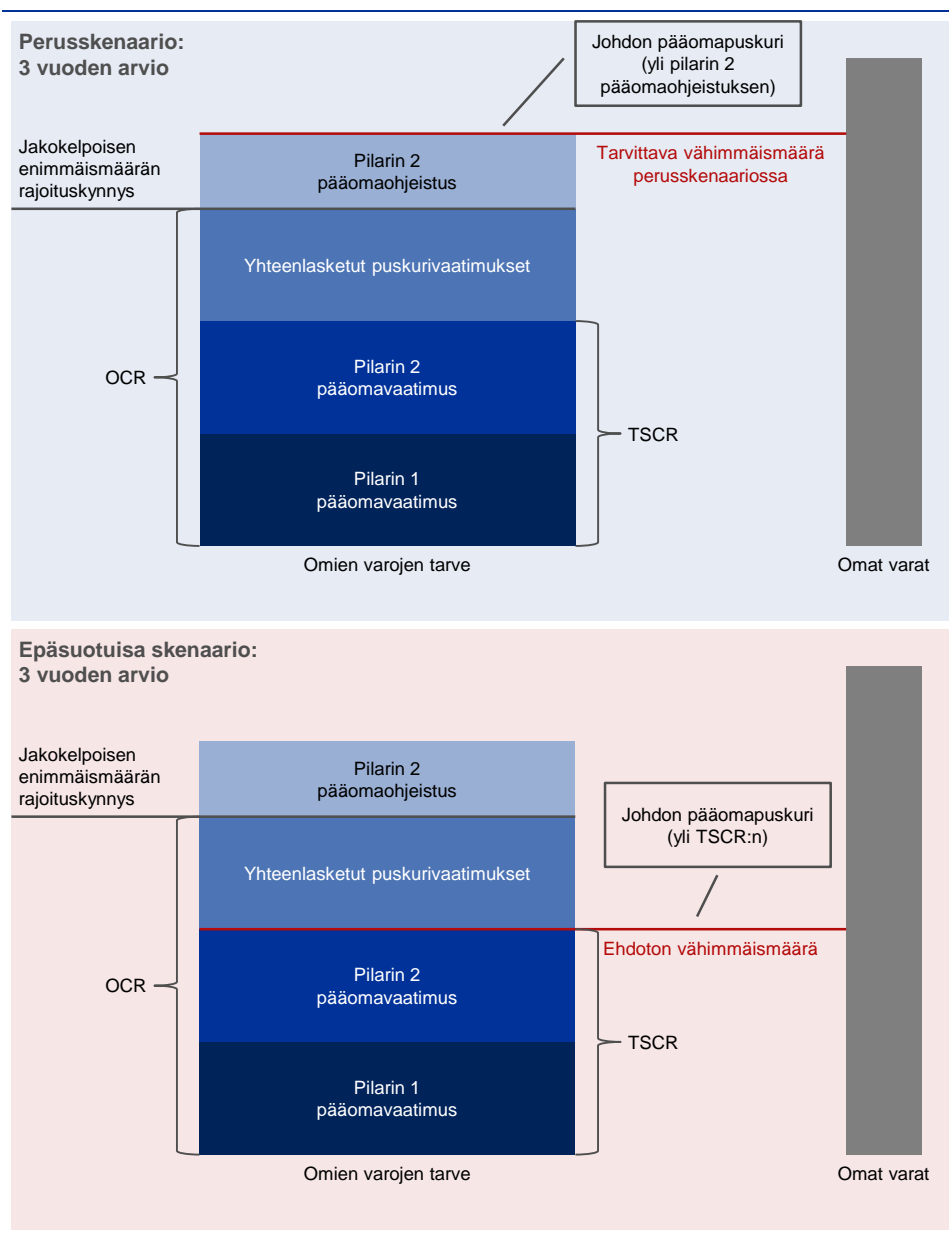
myös pilarien 1 ja 2 pääomavaatimukset, vakavaraisuusdirektiivin mukaiset puskurivaatimukset sekä pilarin 2 mukainen pääomaohjeistus (ks. kaavio 2).

38. Normatiivisesta näkökulmasta tehtävässä arviossa olisi huomioitava suunnittelujakson ajalta kaikki asiaankuuluviin vakavaraisuussuhdelukuihin vaikuttavat olennaiset riskit, esimerkiksi omien varojen ja riskipainotettujen saamisten määrään liittyvät riskit. Normatiivinen näkökulma ei siis rajoitu pelkkiin pilarin 1 mukaisissa pääomavaatimuksissa huomioituihin riskeihin, vaikka siitä saadut tulokset ilmaistaankin sääntelyyn perustuvilla mittareilla, vaan laitoksen tulisi ottaa arviossaan huomioon myös kaikki taloudellisesta näkökulmasta määrittämänsä olennaiset riskit ja arvioida, missä määrin nämä riskit voivat toteutua suunnittelujakson aikana (skenaariosta riippuen).
39. Laitoksen olisi varmistettava, että sillä on kattava ja ajantasainen pääomasuunnitelma, joka on yhteensopiva sen strategioiden, riskinottohalun ja pääomavarojen kanssa. Pääomasuunnitelman pohjana olisi käytettävä perusskenaariota ja epäsuotuisia skenaarioita, ja sen olisi katettava vähintään kolme seuraavaa vuotta. Laitoksen olisi lisäksi otettava huomioon tulossa olevat muutokset sääntely-, valvonta- ja tilinpäätösvaatimuksiin sekä tehtävä perusteltu päätös siitä, miten muutokset ja niiden vaikutus otetaan huomioon pääomasuunnittelussa.¹⁴

¹⁴ Koska kaikki muutokset eivät ole yhtä todennäköisiä ja koska niiden mahdolliset vaikutukset ovat erilaisia, laitos voi varautua niihin eri tavoin. Jos muutos on hyvin epätodennäköinen mutta vaikutukseltaan merkittävä, laitoksen tulisi valmistella varautumistoimia sitä varten. Todennäköiset sääntelymuutokset olisi huomioitava itse pääomasuunnitelmassa. Viimeaikaisia esimerkkejä sääntelyuudistuksista ovat IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -tilinpäätösstandardi, pankkien elvytys- ja kriisiratkaisudirektiivi sekä standardimenetelmä vastapuoliriskin laskemiseen.

Kaavio 2

Johdon pääomapuskurit ja muut pääomatarpeet (normatiivinen näkökulma)

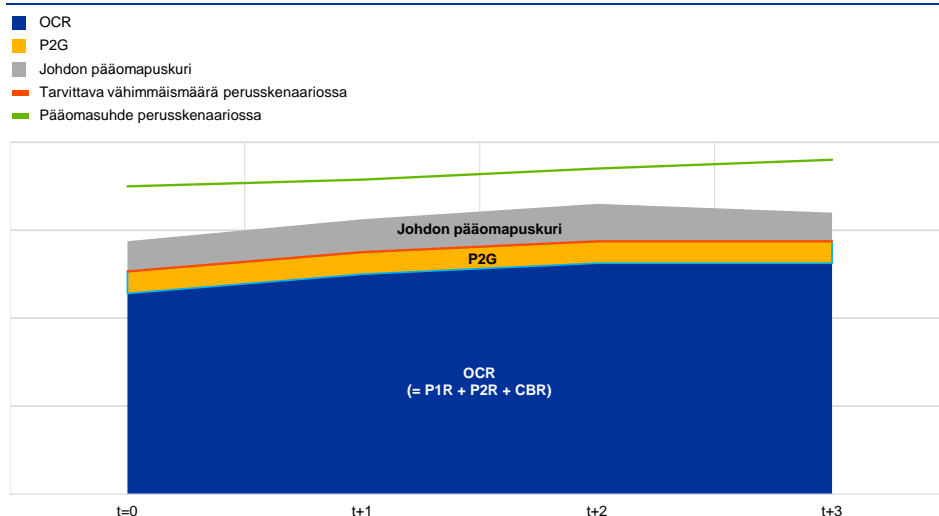

Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = kokonaispääomavaatimus, TSCR = valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus.

40. Odotuksena on, että kun laitos arvioi häiriöttömän tilanteen pääomatarpeitaan muun muassa pääomasuunnitelmansa perusskenaariossa, se ottaa huomioon kokonaispääomavaatimuksen (kaavioissa OCR) – eli valvonta-arviopäätöksen mukaisen pääomavaatimuksen (kaavioissa TSCR) ja yhteenlasketut puskurivaatimukset – sekä valvonta-arviopäätöksen mukaisen pilarin 2 pääomaohjeistuksen. Tältä pohjalta laitoksen tulisi määrittää asianmukaiset johdon pääomapuskurit sekä ottaa käyttöön pääomasuunnitelmat, joiden avulla se pystyy täyttämään kokonaispääomavaatimuksensa ja noudattamaan pilarin 2 pääomaohjeistusta keskipitkällä aikavälillä perusskenaarion mukaisessa tilanteessa (ks. kaavio 3).

Kaavio 3

Pääomasuhde perusskenaariossa (normatiivinen näkökulma)

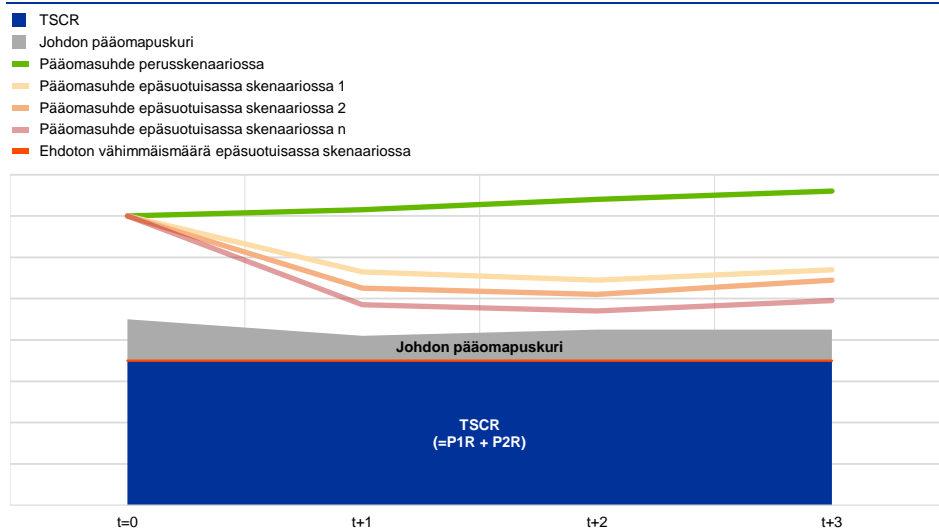
Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = kokonaispääomavaatimus, TSCR = valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus, CBR = yhteenlasketut puskurivaatimukset).

41. Laitoksen olisi pyrittävä täyttämään valvonta-arviopäätöksen mukaiset pääomavaatimuksensa kaikkina aikoina – myös pitkäkestoisen epäsuotuisan kehityksen aikana, jolloin ydinpääoma supistuu selvästi. Erittäin epäsuotuisissa skenaarioissa¹⁵ laitoksen ei välttämättä tarvitse pystyä noudattamaan pilarin 2 mukaista pääomaohjeistusta ja täyttämään yhteenlaskettuja puskurivaatimuksia. Laitoksen odotetaan kuitenkin laativan pääomasuunnitelmansa siten, että (valvonta-arviopäätöksen mukaiset pääomavaatimukset ylittävän) johdon pääomapuskurin suuruus on riittävä, jotta laitos pystyy täyttämään valvonta-arviopäätöksen mukaiset pääomavaatimuksensa sekä esimerkiksi markkinoiden odotukset keskipitkällä aikavälillä myös epäsuotuisissa olosuhteissa (ks. kaavio 4).
42. Jos pääomasuunnitelmaan sisältyy vakavaraisuudenhallintatoimia, jokaisen toimen toteutettavuus ja odotettu määrällinen vaikutus eri skenaarioissa olisi myös arvioitava ja ilmaistava selkeästi. Käytettyjen oletusten tulisi olla yhteensopivia elvytysuunnitelman kanssa.

¹⁵ Epäsuotuisien skenaarioiden vakavuutta käsitellään tarkemmin periaatteen 7 yhteydessä.

Kaavio 4

Pääomasuhteen kehitysarviot epäsuotuisissa skenaarioissa (normatiivinen näkökulma)

Kaavion mittasuhteet ovat vain suuntaa-antavia. OCR = kokonaispääomavaatimus, TSCR = valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus.

Taloudellinen näkökulma

43. Taloudellisesta näkökulmasta odotuksena on, että laitos huolehtii pääomansa riittävydestä siten, että sillä on tarpeeksi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi periaatetta 5 koskevien odotusten mukaisesti. Taloudellisen pääoman määrä on riittävä, kun laitoksella on jatkuvasti kylliksi sisäistä pääomaa riskiensä kattamiseksi ja strategiansa toteuttamiseksi. Tästä näkökulmasta pääoman riittävyysarvion tulisi kattaa kaikki riskit, jotka voivat vaikuttaa olennaisesti laitoksen pääomatilanteeseen, ja siinä tulisi ottaa huomioon arvio saamisten, velkojen ja riskien käyvästä arvosta.¹⁶ Laitoksen olisi hallittava taloudellisia riskejä ja arvioitava ne asianmukaisesti osana herkkyysanalyysijä ja pääoman riittävyyden seurantaa.
44. Odotuksena on, että laitoksella on toimintaansa nähden riittävät sisäiset prosessit ja menetelmät, joiden avulla odotetut ja odottamattomat tappiot pystytään määrittämään, mittaamaan sekä kattamaan sisäisellä pääomalla – ellei (odotettuja) tappioita ole jo huomioitu sisäisen pääoman määrittelyssä. Laitoksen olisi tehtävä nykyhetkeä koskevat riskilaskelmansa poikkileikkauksena arvion viitepäivämäärän tietojen pohjalta. Laskelman täydennykseksi olisi laadittava arvio sellaisen olennaisen tulevan kehityksen vaikutuksesta, jota ei ole otettu huomioon nykytilanteen riskiarviossa

¹⁶ Odotuksena on, että laitos määrittelee taloudellisen pääoman riittävyyden itse omien kriteeriensä – esimerkiksi nettonykyarvon laskennan – pohjalta. Vaikka määrittelyn tulisi yleisesti ottaen olla yhteneväinen taloudellisen arvon käsitteen kanssa, joka on kuvattu muun kuin kaupankäyntitoiminnan aiheuttaman korkoriskin [eli rahoitustoiminnan korkoriskin] hallintaa koskeissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2015/08), näissä ohjeissa ei odoteta minkään tietyn menetelmän käyttöä sisäisen pääoman tai riskien mittaamisessa.

(esimerkiksi mahdolliset vakavaraisuudenhallintatoimet¹⁷ ja ulkoisen ympäristön muutokset).

45. Laitoksen olisi käytettävä taloudellisen pääoman riittävyyden arvioinnista saatuja tuloksia ja mittareita paitsi strategisessa ja operatiivisessa johtamisessa myös tarkistaessaan riskinottohalua ja liiketoimintastrategioita. Varovaisuutta ilmentävän sisäisen pääoman määritelmän¹⁸ ja riskilaskelmien lisäksi laitoksen tulisi määritellä, paljonko pääomaa se tarvitsee pysyäkseen taloudellisesti toimintakykyisenä ja noudattaakseen strategiaansa. Samalla sen olisi määriteltävä myös hallintamenettelyt, joiden avulla orastavat sisäisen pääoman vajeet havaitaan ajoissa ja voidaan korjata tehokkailla toimilla (esim. pääoman kasvattaminen, riskien vähentäminen).
46. Taloudellista pääoman riittävyyttä on seurattava ja hallittava aktiivisesti. Laitoksen olisikin valmisteltava ja suunniteltava menettelyjä ja vakavaraisuudenhallintatoimia, joihin voidaan turvautua pääomavajeen uhatessa.

Kaavio 5

Pääoman riittävyyden hallinta (taloudellinen näkökulma)

Kaavio ei kuvaa ennustetta taloudellisen tilanteen kehityksestä minään tietynä hetkenä. Siinä esitetään, kuinka taloudellinen pääoma voi vähetä ajan myötä muuten kuin osana tavanomaista liiketoimintasykliä. Laitoksella olisi oltava strategia tällaisia tilanteita varten, ja sen olisi hallittava pääoman riittävyyttä aktiivisesti. On erityisen tärkeää, että riskilaskelmat ja käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrä otetaan huomioon myös normatiivisesta näkökulmasta tehdyissä arvioissa.

47. Kos laitos havaitsee taloudellisen pääomatilanteensa olevan heikentymässä merkittävästi, sen olisi harkittava toimenpiteitä, joiden avulla se voi turvata pääomansa riittävyyden ja muuttaa kehityksen suunnan. Laitoksen olisi samalla myös tarkistettava strategiaansa ja riskinottohaluaan (ks. kaavio 5). Jos siis sisäinen pääomasuhde pienenee alle määriteltyyn riittävyyskynnyksen, laitoksen odotetaan ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin ja perustelevan, miten pääoman riittävyys varmistetaan keskipitkällä aikavälillä.

¹⁷ Mahdollisiin vakavaraisuudenhallintatoimiin kuuluvat muun muassa pääomapohjaa vahvistavat toimet, liiketoimintojen hankinta tai myynti sekä riskiprofiilin muutokset.

¹⁸ Sisäiseen pääomaan liittyvät odotukset on kuvattu periaatteen 5 yhteydessä.

Toisiaan täydentävät näkökulmat

48. Taloudellisesta näkökulmasta taloudelliset riskit ja tappiot vaikuttavat sisäiseen pääomaan välittömästi ja kokonaisuudessaan, jolloin riskeistä saa hyvin kattavan kuvan.¹⁹ Normatiivisesta näkökulmasta osa näistä riskeistä tai niiden liitännäisriskeistä voi ilmetä osittain tai kokonaan vasta myöhemmin ja näkyä kirjanpidollisina tappioina, omien varojen supistumisena tai vakavaraisuussäntelyn mukaisina arvonalennuksina.
49. Arvioidessaan vakavaraisuusasemansa tulevaa kehitystä normatiivisesta näkökulmasta laitoksen olisikin otettava huomioon myös taloudellisesta näkökulmasta tunnistetut ja määritetyt riskit ja arvioitava, miten ne voivat vaikuttaa sen omien varojen ja kokonaisriskin määrän kehitykseen.
50. Laitoksen olisi tarkasteltava erityisesti sellaisia riskejä ja vaikutuksia, jotka eivät välttämättä tule esiin pelkästään tilinpäätös- ja vakavaraisuusvaatimusten valossa mutta jotka voisivat toteutuessaan vaikuttaa laitoksen lakisäätteisiin omiin varoihin tai kokonaisriskin määrään.
51. Vastaavasti odotuksena on, että laitos ottaa normatiivisesta näkökulmasta tehdyn arvion tulokset huomioon²⁰ myös taloudellisesta näkökulmasta tehdyissä riskilaskelmissa sekä muuttaa tai täydentää näitä laskelmia, jos ne eivät kuvasta riittävän hyvin epäsuotuisista skenaarioista aiheutuvia riskejä. Normatiivisen ja taloudellisen näkökulman olisi siis täydennettävä toisiaan.
52. Tehokas riskienhallinta edellyttää sekä normatiivisen että taloudellisen näkökulman huomioimista,²¹ sillä pääoman määritelmät ja määrät, riskityypit ja erityyppisten riskien määrät sekä pääoman vähimmäistarve ovat erilaisia näkökulmasta riippuen, eikä toinen näkökulma ole laitokseen ja ajankohtaan katsomatta järjestelmällisesti toista tiukempi.

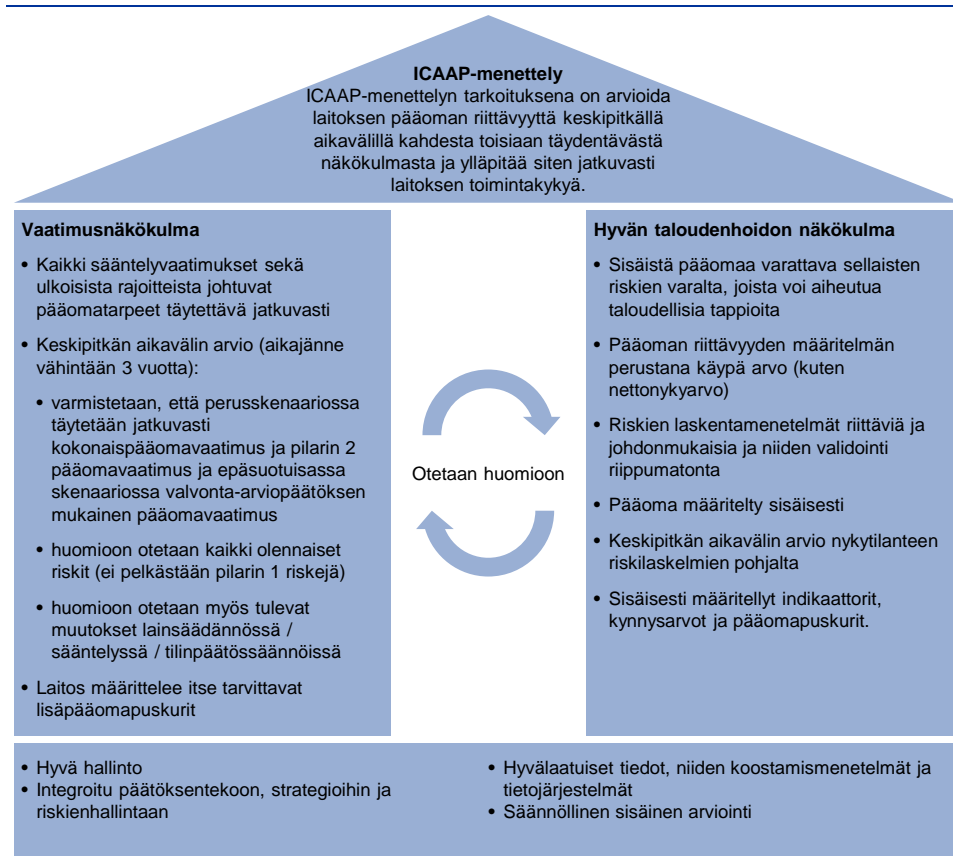
¹⁹ Esimerkiksi rahoitustoiminnan korkoriskin negatiivinen vaikutus taloudelliseen arvoon (muutos laitoksen odotetun nettokassavirran nykyarvossa) antaa kuvan mahdollisista pitkäaikaisista vaikutuksista laitoksen kokonaisvastuisiin. Normatiivisesta näkökulmasta riski voi toteutua esimerkiksi tuottojen yleisenä supistumisena tai yksittäisten transaktioiden kautta.

²⁰ Tämä on erityisen tärkeää hankalasti mitattavien riskien kohdalla. Odotuksena on, että jos taloudellisesta näkökulmasta tehtyjä riskilaskelmia muutetaan, muutokset perustellaan ja dokumentoidaan asianmukaisesti.

²¹ Yleinen perustelu on sama kuin rahoitustoiminnan korkoriskiä käsittelevissä EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2015/08): "On tärkeää, että korkoriskiä tarkastellaan sekä taloudellisen arvon että tuottojen kautta. Kun mitataan korkomuutosten vaikutusta taloudelliseen arvoon (eli muutosta laitoksen odotetun nettokassavirran nykyarvossa), saadaan käsitys mahdollisista pitkäaikaisista vaikutuksista laitoksen kokonaisvastuisiin. Myös tuottojen heilahtelu on tärkeää ottaa huomioon korkoanalyysissä, koska tuottojen merkittävä pieneneminen voi olla uhka pääoman tulevan riittävyuden kannalta."

Kaavio 6:

ICAAP-menettelyn näkökulmat ja niiden keskeiset tekijät

Esimerkki 3.1.

Johdon pääomapuskurit

Mitä heikompi laitoksen pääomapohja on, sitä vaikeampaa ja kalliimpaa sen on noudattaa suunniteltua liiketoimintamallia. Jos esimerkiksi sijoittajien, vastapuolten ja asiakkaiden mielestä laitoksen alhainen pääomataso lisää maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä, ne vaativat laitokselta korkeampaa riskipreemiota. Se heikentää laitoksen kannattavuutta ja voi uhata sen toiminnan jatkuvuutta, vaikka pääoman määrä ylittäisikin sääntely- ja valvontavaatimuksissa määritellyn vähimmäistason.

Toisena esimerkkinä voidaan mainita laitokset, joiden toiminnan kannalta osingot ja ensisijaisen lisäpääoman (AT1) instrumentteihin liittyvät maksut ovat tärkeässä asemassa. Jos laitoksen strategia perustuu pääomainstrumenttien liikkeeseenlaskuun pääomamarkkinoilla, alhainen pääomataso voi heikentää sijoittajien luottamusta. Luottamuksen heikkeneminen voi hankaloittaa laitoksen pääsyä pääomamarkkinoille ja sitä kautta vaikeuttaa myös liiketoimintastrategian noudattamista.

Laitoksen tulisi näiden seikkojen valossa määrittää, minkä verran pääomaa se tarvitsee toimintansa ylläpitämiseksi, ja varmistaa pääomasuunnittelussaan, että se

voi säilyttää pääomapuskurinsa sekä normaaleissa että epäsuotuisissa olosuhteissa. Johdon pääomapuskurien suuruus voi vaihdella suuresti paitsi laitoksesta toiseen myös laitoksen sisällä sen mukaan, millaisena ulkoinen kehitys eri skenaarioissa kulloinkin näyttäytyy.

Esimerkki 3.2.

Taloudellisen näkökulman ottaminen huomioon normatiivisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa

Odotuksena on, että arvioidessaan pääoman riittävyttä normatiivisesta näkökulmasta laitos määrittää myös rahoitustoiminnan korkoriskien vaikutuksen tuloslaskelmaan, vaikka näitä riskejä ei otetakaan huomioon pilarin 1 pääomavaatimuksissa. Korkomuutosten vaikutus nimittäin näkyy rahoitustaseessa välittömästi ja kokonaisuudessaan (taloudellinen näkökulma), kun taas vaikutuksen välittyminen täysimääräisesti pilarin 1 mukaisiin vakavaraisuussuhteisiin voi kestää useamman vuoden (normatiivinen näkökulma). Laitoksen tulisikin huomioida muista kuin pilarin 1 riskeistä johtuvat mahdolliset tappiot epäsuotuisissa skenaarioissa arvioidessaan pääoman riittävyttä normatiivisesta näkökulmasta.

Toinen esimerkki on piilotappioiden käsittely. Taloudellisessa näkökulmassa otetaan huomioon omaisuuserien käypä arvo / nettonykyarvo, kun taas normatiivisesta näkökulmasta tehtävissä arvioissa tarkastellaan tilinpäätös- ja vakavaraisuussääntelyn mukaisia arvoja. Piilotappioiden määrä selviää vertaamalla kirjanpitoarvoja ja käypiä arvoja keskenään. Kun laitos on selvittänyt piilotappioiden kokonaismäärän, sen on päätettävä, missä määrin piilotappiot voivat tulla näkyviin taseessa/tuloslaskelmassa. Sen tulisi huomioida tämä arvioidessaan pääoman riittävyttä normatiivisesta näkökulmasta.

Jos laitoksella on esimerkiksi valtion joukkolainasalkku, johon kohdistuu 100 yksikön piilotappio, sen tulisi määrittää eri skenaarioiden pohjalta, mikä osa piilotappiosta vaikuttaisi sen omiin varoihin keskipitkällä aikavälillä. Laitos voi tässä tapauksessa päättää esimerkiksi, että joukkolainojen nimellisarvojen aliarvostuksen vuoksi ensimmäisen vuoden kirjanpidolliset tappiot ovat 10 yksikköä ja toisen vuoden 20 yksikköä. Nämä tappiot olisi otettava huomioon normatiivisesta näkökulmasta tehdyissä arvioissa.

Esimerkki 3.3.

Normatiivisen näkökulman ottaminen huomioon taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä arvioissa

Odotuksena on, että normatiivisesta näkökulmasta laaditut keskipitkän aikavälin arviot sekä niiden pohjana olevat skenaariot otetaan huomioon taloudellisesta näkökulmasta tehtävässä ennakoivassa arvioissa siltä osin kuin muutokset eivät näy siinä käytetyn viitepäivän riskilaskelmissa. Tässä ennakoivassa arvioissa olisi otettava huomioon myös vakavaraisuudenhallintatoimet, kuten pääomapohjaa vahvistavat toimet, osinkojen maksaminen sekä liiketoimintojen hankinta tai myynti.

Sen sijaan odotetut muutokset korkokäyrissä otetaan yleensä huomioon taloudellisesta näkökulmasta poikkileikkauksena tehtävässä lyhyen aikavälin arvioissa.

Normatiivisesta näkökulmasta tehtävien arvioiden pohjana olevissa epäsuotuisissa skenaarioissa olisi simuloitava laitoskohtaisia heikkouksia. Jos skenaarioissa ilmenee tietystä riskityypistä (esim. luottoluokan siirtymisriskistä) johtuva olennainen vaikutus, laitoksen olisi varmistettava, että riski on otettu asianmukaisesti huomioon myös taloudellisesta näkökulmasta poikkileikkauksena tehdyissä laskelmissa.

Periaate 4: ICAAP-menettelyssä tunnistetaan ja huomioidaan kaikki olennaiset riskit

- (i) Kunkin laitoksen omalla vastuulla on luoda säännöllinen prosessi kaikkien sellaisten olennaisten riskien tunnistamiseksi, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua taloudellisesta ja normatiivisesta näkökulmasta. Laitoksella olisi oltava oma sisäinen riskiluokitus, jonka mukaisesti kaikki olennaisiksi todetut riskit olisi otettava huomioon ICAAP-menettelyn kaikissa vaiheissa.
- (ii) Odotuksena on, että laitos kartoittaa vähintään vuosittain kattavasti eri yhteisöihin, liiketoiminta-alueisiin ja vastuisiin liittyvät riskinsä sekä tunnistaa niistä kaikki sen oman määritelmän mukaan olennaiset riskit. Näin laitoksella pitäisi olla perusteellinen sisäinen riskiluettelo.
- (iii) Lisäksi laitoksen olisi tunnistettava siihen kohdistuvat tai mahdollisesti kohdistuvat merkittävät riskit, jotka liittyvät omistusosuuksiin, tytäryhtiöihin tai muihin sidossuhteissa oleviin yhteisöihin rahoitus- tai muilla aloilla, ja otettava ne huomioon ICAAP-menettelyssä.
- (iv) Laitoksen olisi varattava pääomaa kaikkien olennaisiksi katsottujen riskien varalta, ja jos jonkin riskin kattamiseksi ei ole varattu pääomaa, menettely olisi perusteltava.

Riskien tunnistaminen

- 53. Odotuksena on, että kukin laitos luo säännöllisen prosessin olennaisten riskien tunnistamiseksi ja laatii perusteellisen sisäisen riskiluettelon. Laitoksen olisi varmistettava, että riskiluettelo on ajan tasalla ja että siihen sisältyvät kaikki sen oman määritelmän mukaan olennaiset riskit. Säännöllisen, vähintään vuosittaisen kartoituksen lisäksi laitoksen olisi tarkistettava luetteloa aina tarvittaessa ja lisättävä siihen uusia olennaisia riskejä esimerkiksi uuden tuotteen käyttöönoton tai uuden liiketoiminnan aloittamisen yhteydessä.
- 54. Riskien tunnistamisen olisi oltava laaja-alaista, ja siinä olisi otettava huomioon sekä taloudellinen että normatiivinen näkökulma. Kartoitushetken riskien lisäksi huomioon olisi otettava myös mahdolliset tulevat riskit ja niiden keskittymät, joita saattaisi aiheutua liiketoimintastrategian toteuttamisesta tai liiketoimintaympäristön muutoksista.
- 55. Kartoitusprosessissa riskit olisi tunnistettava täysimääräisinä eli soveltamatta niihin mitään lieventäviä tai rajaavia toimia. Rajaavien toimien vaikuttavuus olisi arvioitava erikseen.
- 56. Varjopankkiyhteisöihin liittyvien vastuiden rajoittamista koskevien EPV:n ohjeiden (EBA/GL/2015/20) mukaisesti laitoksen olisi tunnistettava osana riskien kartoitusta varjopankkiyhteisöihin liittyvät vastuut sekä kaikki niistä aiheutuvat mahdolliset riskit ja niiden vaikutukset.

57. Laitoksen johdon vastuulla on päättää, minkä tyyppiset riskit katsotaan olennaisiksi ja mitkä olennaisista riskeistä tulisi kattaa pääomalla, sekä perustella, miksi tiettyä laitokseen kohdistuvaa riskiä ei katsota olennaiseksi.

Riskiluettelo

58. Odotuksena on, että laitos määrittää riskiluettelon laatimista varten itse oman sisäinen riskiluokituksensa sen sijaan, että se noudattaisi jotakin sääntelyssä käytettävää riskiluokittelua sellaisenaan.
59. Riskiluettelossa tulisi ottaa huomioon myös sellaiset olennaiset riskit, jotka johtuvat laitoksen omistusosuuksista, tytäryhtiöistä ja muista sidossuhteessa olevista yhteisöistä rahoitus- tai muilla aloilla: esimerkiksi step-in-riski (riski, että laitos joutuu antamaan taloudellista tukea) ja ryhmäriski, maineriski ja operatiiviset riskit sekä erilaisista tukilupauksista aiheutuvat riskit.
60. Tällaisten riskien kartoituksen ei pitäisi rajoittua vain suoraan omistusosuuksista johtuviin riskeihin, vaan laitoksen odotetaan tunnistavan, ymmärtävän ja mittaavan myös merkittävät liitännäisriskit ja ottavan ne huomioon sisäisessä riskiluokituksessa riippumatta siitä, ovatko niiden lähteenä olevat yhteisöt vakavaraisuusvalvonnan piirissä vai eivät. Näiden riskien analyysin perusteellisuuden tulisi määräytyä laitoksen liiketoiminnan ja riskienhallinnan mukaan.

Esimerkki 4.1. Riskiluettelo

Tässä esitetty riskilajien ja niiden alaluokkien jaottelu on vain ohjeellinen. Laitos voi päättää, että jokin luettelossa esitetty riski ei ole sen kannalta olennainen. Tällöin sen tulisi esittää perustelut. Lisäksi laitoksella voi olla sellaisia olennaisia riskejä, joita ei ole mainittu tässä luettelossa. Kunkin laitoksen olisi päätettävä sisäisesti, miten se yhdistelee riskityyppejä ja niiden alaryhmiä. Esimerkkiluettelo:

- Luottoriski (esim. maariski, luottoluokan siirtymisriski ja keskittymäriski)
- Markkinariski (esim. luottoriskimarginaaliriski, rakenteellinen valuuttakurssiriski ja arvonokaisuriski)
- Rahoitustoiminnan korkoriski (esim. uudelleenhinnoitteluriski, tuottokäyräriski sekä optionaalisuusriski, kuten ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuus)
- Operatiivinen riski (esim. liiketoiminnan keskeytyminen ja järjestelmähäiriöt, oikeudellinen riski ja malliriski)
- Muut riskit (esim. vakuutusriski, liiketoimintariski, step-in-riski, eläkeriski, omistusosuuteen liittyvä riski ja rahoituskuluriski)

Laitoksen vastuulla on määrittää sisäisesti kaikki olennaiset riskit ja niiden väliset riskikeskittymät, myös sellaiset riskit, joita ei ole lueteltu tässä.

Esimerkki 4.2.

Riskien tunnistaminen täysimääräisinä

Riskit tunnistetaan ensiksi täysimääräisinä ottamatta huomioon mahdollisia niiden rajaamiseksi käytettyjä toimia. Riski voidaan katsoa olennaiseksi, jos sen toteutuminen, laiminlyönti tai virheellinen esittäminen vaikuttaisi merkittävästi laitoksen pääoman riittävyteen, kannattavuuteen tai kykyyn jatkaa toimintaansa taloudellisesta näkökulmasta, riippumatta siitä, millaista kirjanpitoa riskiin sovelletaan.

Laitos voi esimerkiksi todeta rahoitustoimintansa maturiteettirakenteen pohjalta, että tuottokäyrän kaltevuuden ja muodon muutoksista aiheutuvia riskejä (tuottokäyräriski) tulisi pitää olennaisina.

Tällöin tuottokäyräriski tulisi ensin tunnistaa, arvioida ja kirjata riskiluetteloon siten, että mahdollisia riskin rajaamiseksi toteutettuja hallintatoimia ei oteta huomioon. Ylimmän hallintoelimen vastuulla on tehdä lopullinen päätös siitä, onko rahoitustoiminnan korkoriski (tuottokäyräriski mukaan lukien) olennainen ja katetaanko se pääomalla.

Pääomalla kattamisen sijasta laitos voi rajoittaa tuottokäyräriskiä esimerkiksi yhdistelemällä johdannaisia ja sopimusjärjestelyjä. Suojauksesta huolimatta laitoksen tulisi määrittää rahoitustoiminnan korkoriski olennaiseksi riskiksi, liittää se riskiluetteloon ja arvioida suojaustoimien tehokkuutta sekä tunnistaa, millaisia uusia riskejä suojaustoimista mahdollisesti aiheutuu (esim. oikeudellinen riski, vastapuoliriski ja jäännösriski).

Esimerkki 4.3.

Rahoitusalaan kuulumattomaan tytäryhtiöön liittyvien riskien määrittäminen

Kun laitoksella on rahoitusalaan kuulumaton tytäryhtiö, tytäryhtiön vakavaraisuuskohtelun perustana ovat riskipainotetut saamiset. ICAAP-menettelyssä odotuksena on, että laitoksella on käytössä koko ryhmän laajuiset yhtenäiset ja johdonmukaiset prosessit, joilla riskejä voidaan tarkastella kirjanpitoarvoja ja riskipainotettuja saamia laajemmin. Laitoksella tulisi erityisesti olla toimintaansa nähden oikeasuhteiset menetelmät sen määrittämiseksi, aiheutuuko tytäryhtiön liiketoiminnasta ja vastuista riskejä, jotka ovat suurempia kuin sen kirjanpitoarvo tai omistusosuuteen liittyvä riski.

Laitos saattaa esimerkiksi todeta, että merkittävän tytäryhtiön asiakasprofiili ja sijoitukset olisi syytä ottaa huomioon ryhmätason keskittyymiä ja riippuvuuksia koskevilla riskioletuksissa tai että tytäryhtiön oikeudelliset riskit lisäävät laitoksen operatiivisia riskejä. Tällöin laitoksen johtopäätöksenä voi olla, että tytäryhtiöön

liittyvät riskit ovat maineriskin, step-in-riskin ja keskittymisriskin lisääntymisen vuoksi merkittävästi suuremmat kuin sen kirjanpitoarvo.

Esimerkki 4.4.

Ulkoistamiseen liittyvien riskien määrittäminen

Jos laitos ulkoistaa liiketoimintojaan palveluntarjoajalle, sen tulisi pystyä tunnistamaan, arvioimaan ja mittaamaan ulkoistamisjärjestelyyn sisältyvät riskit samalla tavoin kuin siinä tapauksessa, että se itse huolehtisi toiminnoista. Riskit tulisi määrittää, arvioida ja mitata ennen ulkoistuksen toteutusta siten, että huomioon otetaan myös ulkoistettuun palveluntuotantoon liittyvät erityispiirteet. Toiminnon ulkoistaminen ei pääsääntöisesti vapauta laitosta toimintoon liittyvien riskien hallintaa koskevasta veloitteesta, eli vastuu ei siirry ulkoistamisen myötä palveluntarjoajalle.

Periaate 5: Sisäinen pääoma on laadukasta ja se on selkeästi määritelty

- (i) Odotuksena on, että laitos vahvistaa sisäisen pääoman määritelmän sekä arvioi ja ylläpitää sisäistä pääomaa taloudellisesta näkökulmasta. Sisäisen pääoman määritelmän tulisi sopia yhteen laitoksen käyttämän taloudellisen pääoman riittävyyden määritelmän ja laitoksen omien riskilaskelmien kanssa.
- (ii) Sisäisen pääoman olisi oltava hyvälaatuista, ja sen määrittelyssä olisi noudatettava varovaisuutta. Laitoksen tulisi osoittaa selkeästi, miten sisäisellä pääomalla voidaan kattaa riskejä siten, että varmistetaan laitoksen toiminnan jatkuvuus.

Sisäisen pääoman määrittely

- 61. Sisäisen pääoman tarkoitus on toimia riskeiltä suojaavana puskurina taloudellisesta näkökulmasta. Sisäisen pääoman määritelmän tulisi siis sopia yhteen laitoksen käyttämän taloudellisen pääoman riittävyyden määritelmän²² kanssa ja perustua saamisten ja velkojen käypään arvoon. Määritelmän tulisi olla ilmentää varovaisuutta, ja laitoksen tulisi sen pohjalta pystyä johdonmukaisesti ja mielekkäästi arvioimaan taloudellisen pääoman riittävyyttä eri aikaväleillä periaatteen 3 mukaisesti.
- 62. Taloudellisesta näkökulmasta määritetty sisäinen pääoma voi poiketa merkittävästi normatiivisen näkökulman pohjalta määritetyistä omista varoista, koska saamisiin, velkoihin ja transaktioihin liittyvät arvostusmenetelmät ja oletukset ovat erilaiset. Odotuksena on, että laitos nojautuu käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrittelyssä sekä sisäisen pääoman määrän laskennan pohjana olevien oletusten ja menetelmien laadinnassa varovaisuuteen.
- 63. On laitoksen omalla vastuulla varmistaa, että sisäisen pääoman määritelmä ja laskentamenetelmät ovat asianmukaisia. Näissä ohjeissa ei pyritä ohjaamaan määrittelyä tai laskentamenetelmien valintaa. Laitos voi esimerkiksi soveltaa täysimääräisesti nettonykyarvon mallia tai ottaa lähtökohdaksi lakisääteiset omat varat.
- 64. Jos laitoksen valitsema määritelmä perustuu lakisääteisiin omiin varoihin, sisäisen pääoman tulisi suureksi osaksi koostua ydinpääomaan (CET1) kuuluvista omista varoista. Jotta pääomalaskelmat olisivat yhteensopivia taloudelliseen näkökulmaan sisältyvän käyvän arvon käsitteen kanssa, laitoksen tulisi lisäksi tehdä oikaisuja esimerkiksi piilotappioiden ja sellaisten pääoman erien huomioimiseksi, joilla voidaan kattaa tappioita ainoastaan laitoksen toiminnan päättymisen yhteydessä.

²² Pääoman riittävyyden ylläpitämistä taloudellisesta näkökulmasta on käsitelty periaatteessa 3.

65. Sisäisen pääoman tappionkattamiskyvyn tulisi pääsääntöisesti vastata ydinpääoman (CET1) tappiokattamiskykyä silloinkin, kun sisäisen pääoman määritelmä ei perustu lakisääteisiin omiin varoihin. Erityisesti malleihin perustuvaa nettonykyarvon mallia soveltavien laitosten tulisi käyttää ainoastaan selkeitä ja perusteltuja, varovaisuutta ilmentäviä menetelmiä ja oletuksia. Niitä pääoman erii, joilla voidaan kattaa tappioita ainoastaan laitoksen toiminnan päättymisen yhteydessä, tulisi käsitellä nettonykyarvon mallissa velkoina.
66. Laitoksen tulisi määritellä sisäinen pääoma niin selkeästi, että normatiivisen näkökulman pohjalta määritetyt omat varat ja taloudellisesta näkökulmasta määritetty käytettävissä oleva sisäinen pääoma ovat mahdollisimman vertailukelpoisia.

Esimerkki 5.1.

Sisäisen pääoman määrittely lakisääteisten omien varojen pohjalta

Jos laitos määrittää sisäisen pääomansa sääntelyssä käytetyn määritelmän pohjalta, sen on oikaistava lakisääteisiä omia varoja niissä kohdin, missä tase-erät eivät kuvasta taloudelliseen näkökulmaan sisältyvää käyvän arvon käsitettä. Esimerkiksi samasta valtion joukkolainasalkusta, joka mainittiin jo esimerkissä 3.2 ja johon kohdistuu nettomääräisesti 100 yksikön piilotappio, tulisi tältä pohjalta kirjata 100 yksikön vähennys lakisääteisiin omiin varoihin nähden.

Tällainen oikaisu tulisi tehdä yhtenäisellä tavalla sekä sisäisessä pääomassa että riskien laskennassa. Laitos voi esimerkiksi vähentää piilotappiot sekä sisäisestä pääomasta että riskin määrästä tai pitää ne mukana sisäisessä pääomassa ja määrittää ne odotetuksi tappioksi. Vastaavasti jos laitos päättää sisällyttää piilovaroja sisäiseen pääomaan, riskin määrää tulisi kasvattaa vastaavassa suhteessa. Piilovaroja tulisi sisällyttää sisäiseen pääomaan vain tarkkaan harkiten ja varovaisuutta noudattaen.

Lakisääteisistä omista varoista tulisi pääsääntöisesti vähentää toissijaisen pääoman (T2) instrumentit, liikearvo, laskennalliset verosaamiset ja kaikki muut tase-erät, joiden ei voi katsoa olevan käytettävissä tappioiden kattamiseksi laitoksen toiminnan jatkuessa. Kolmansien osapuolten osuuksilla tytäryhtiöiden pääomasta (vähemmistöosuus) voidaan tavallisesti kattaa vain kyseisen tytäryhtiön riskejä.

Esimerkki 5.2.

Sisäisen pääoman määrittely nettonykyarvon pohjalta

Vaikka laitoksen velan käypä arvo pienenesi laitoksen oman luottoluokituksen heiketessä, ei olisi varovaisuusperiaatteen mukaista, että laitos lisäisi käytettävissä olevan sisäisen pääoman määrää vastaavasti.

Periaate 6: ICAAP-menettelyssä käytettävät riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaiset ja yhtenäiset, ja ne validoidaan riippumattomasti

- (i) Laitoksen vastuulla on huolehtia siitä, että sillä on käytössä omiin erityisolosuhteisiinsa sopivat riskien laskentamenetelmät sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. Lisäksi laitoksella tulisi olla asianmukaiset menetelmät, jotta se pystyy omista epäsuotuisista skenaarioistaan laskemaan mahdolliset tulevat omien varojen ja kokonaisriskin määrän muutokset normatiivisesta näkökulmasta. Laskentamenetelmissä tulisi noudattaa varovaisuutta molemmissa näkökulmissa.
- (ii) Keskeisten parametrien ja oletusten tulisi olla yhtenäisiä koko ryhmässä ja kaikissa riskityypeissä. Kaikille riskien laskentamenetelmille tulisi tehdä riippumaton sisäinen validointi. Laitoksen tulisi luoda ja toteuttaa tehokas tietojen laadunvarmistusjärjestelmä.

Kattava riskien laskenta

- 67. ICAAP-menettelyssä tulisi varmistaa, että riskit, joita laitokseen kohdistuu tai saattaa kohdistua, lasketaan riittävän tarkasti. Laitoksen olisi huolehdittava, että sen käyttämät laskentamenetelmät sopivat sen omiin erityisolosuhteisiin eli ne on mitoitettu sen koon ja monimutkaisuuden, riskinottohalun, liiketoimintamallin, riskiprofiilin sekä markkinaodotusten mukaan.
- 68. Arviossa ei tulisi jättää huomiotta sellaisiakaan riskejä, joita on hankala mitata tai joiden osalta tarvittavia tietoja ei ole saatavilla.²³ Tällaisissa tapauksissa laitoksen tulisi määrittää varovaisuutta noudattaen riittävät riskiluvut ottaen huomioon kaikki käytettävissä olevat tiedot ja huolehtien siitä, että riskien laskentamenetelmät ovat asianmukaisia ja yhtenäisiä.²⁴
- 69. Keskeisiä oletuksia ja parametreja ovat esimerkiksi luottamustaso, hallussapitojakso ja skenaarioiden pohjaoletukset.

Varovaisuuden noudattaminen

- 70. Taloudellisen ja normatiivisen näkökulman mukaisessa riskien laskennassa käytettyjen menetelmien ja oletusten tulisi olla luotettavia, riittävän vakaita ja riskiherkkiä, ja niissä tulisi noudattaa varovaisuutta siinä määrin, että ne mittaavat myös harvoin esiintyviä tappioita. EKP:n näkemys on, että

²³ Tiettyjä riskejä on hankala mitata esimerkiksi tietojen tai laskentamenetelmien puuttumisen vuoksi. Näiden riskien arviointia varten laitoksen tulisi kehittää asiantuntija-arvioihin perustuvia tai muita soveltuvia menetelmiä odottamattomien tappioiden laskemiseksi.

²⁴ Vaikeammin mitattavien riskien laskennan lähtökohtien tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia ja vertailukelpoisia yleisiin riskien mittaamisessa käytettäviin oletuksiin nähden. Laitoksen tulisi varmistaa, että tällaiset riskit on asianmukaisesti sisällytetty riskien hallinta- ja valvontaprosesseihin.

taloudellisesta näkökulmasta riskien laskentamenetelmissä tulisi noudattaa varovaisuutta ainakin yhtä tiukasti kuin pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käytettävissä sisäisissä malleissa²⁵. Varovaisuuden noudattamisaste ei määräydy niinkään yksittäisten oletusten ja parametrien kuin niiden yhteisvaikutuksen mukaan.²⁶

71. Laitoksen ei tulisi mekaanisesti pyrkiä tiettyihin ulkoista luottoluokitusta koskeviin tavoitteisiin ja tilastollisiin luottamustasoihin, vaan säätää riskien laskentamenetelmät oman riskinottohalunsa mukaisesti. Laitoksen tulisi siis harkita, minkä suuruisia tappioita se pitää hyväksyttävänä tietyllä aikavälillä. Harkintansa perusteella laitoksen tulisi määrittää ja ylläpitää riskien laskentamenetelmiä (häiriötilanteita koskevat arvioinnit mukaan lukien), joiden avulla se voi riittävän luotettavasti varmistua siitä, että sen strategioissa ja riskinottohalussa on otettu huomioon myös harvinaisista ääritapahtumista tai epäsuotuisasta tulevasta kehityksestä johtuvat mahdolliset tappiot ja että tällaiset tappiot eivät ylitä riskille laskettua määrää.
72. Laitoksen tulisi huomioida asiakirjassa ”Tietojen toimittaminen valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista annettujen EPV:n ohjeiden mukaisesti” annetut raportointiohjeet riippumatta siitä, käyttääkö se pilarin 1 mukaisissa luottoriskilaskelmissa standardimenetelmää vai sisäisten luottoluokitusten menetelmää. Näin pystytään paremmin vertailemaan pilarin 1 mukaisia ja ICAAP-menettelyn mukaisia riskilaskelmia. Jos niiden välillä on eroja, laitoksen tulisi antaa selvitys erojen keskeisistä syistä.

Riskien laskentamenetelmien valinta

73. Laitos vastaa itse siitä, että sen riskien mittaamisessa ja riskiennusteiden laadinnassa käyttämät menetelmät ovat asianmukaisia. Näissä ohjeissa ei pyritä ohjaamaan laskentamenetelmien valintaa. Laitos voi siis itse päättää, käyttääkö se riskien laskennassa esimerkiksi pilarin 1 mukaisia menetelmiä (joita on mahdollisesti mukautettu esim. keskittymäriskin huomioimiseksi), taloudellisia pääomamalleja, stressitestien tuloksia vai muita menetelmiä (kuten moniskenaariomenetelmää).
74. Kaikkien käytettyjen menetelmien tulisi sopia yhteen keskenään sekä tarkasteltavan aikajänteen ja pääoman määritelmän kanssa. Menetelmillä tulisi pystyä laskemaan laitokseen kohdistuvat riskit asianmukaisesti ja varovaisuutta

²⁵ Laitoksen ei kuitenkaan pitäisi tulkita pilarin 1 pääomavaatimuksia sisäisten riskilaskelmiensa alarajaksi.

²⁶ Riskiprofiilista riippuen voidaan esimerkiksi katsoa, että sisäiset riskiarviot ovat kokonaisuutena varovaisempia kuin pilarin 1 pääomavaatimusten laskentamalleissa, vaikka luottamustaso olisi arvioissa alle 99,9 %, jos luottamustaso yhdessä riskitekijöiden, jakaumaa koskevien oletusten, hallussapitojaksojen, korrelaatio-oletusten ja muiden parametrien ja oletusten kanssa on riittävän varovainen. Jos käytössä on useita eri stressiskenaarioita, laitoksen tulisi nivoa ne johdonmukaisesti yhteen siten, että varovaisuusaste vastaisi taloudellisen pääoman mallia käytettäessä esimerkiksi 99,9 prosentin luottamustasoa.

noudattaen. Myös suhteellisuusperiaate tulisi ottaa huomioon, eli mitä suurempi tai rakenteeltaan monimutkaisempi laitos ja mitä monimutkaisemmat riskit, sitä kehittyneempiä laskentamenetelmiä riskien määrittämiseksi tarvitaan.

75. Laitoksen ei kuitenkaan tulisi valita sellaisia riskien laskentamenetelmiä, joita se ei hahmota kokonaisuudessaan eikä sen vuoksi myöskään käytä sisäisessä riskienhallinnassaan ja päätöksenteossaan. Laitoksen tulisi pystyä osoittamaan, että riskienhallintamenetelmät ovat sen erityisolosuhteiden ja riskiprofiilin kannalta riittävät. Ulkopuolisilta palveluntarjoajilta hankittuja malleja ei siis tulisi ottaa käyttöön, ennen kuin laitos on varmistunut siitä, että se hahmottaa mallin kaikilta osin ja että malli on sen liiketoiminnan ja riskiprofiilin kannalta sopiva.

Tietojen laadun varmistus

76. Odotuksena on, että laitos ottaa käyttöön riittävät prosessit ja valvontamekanismit tietojen laadun²⁷ varmistamiseksi. Laadunvarmistusjärjestelyllä tulisi varmistaa päätöksenteon tukena käytettävien riskitietojen luotettavuus, ja siinä tulisi ottaa huomioon kaikki riskitietoihin ja tietojen laatuun liittyvät olennaiset näkökohdat.

Riskien hajautusvaikutus

77. Laitoksen tulisi noudattaa riskien hajautumista koskevissa oletuksissa varovaisuutta. Valvojan arviointiprosessia koskevien EPV:n ohjeiden²⁸ mukaisesti arviointiprosessissa ei lähtökohtaisesti oteta huomioon riskiluokkien välistä hajautusvaikutusta. Laitoksen tulisi ottaa tämä huomioon ja harkita tarkkaan riskiluokkien välisten hajautusvaikutusten sisällyttämistä ICAAP-menettelynsä.
78. Laitoksen tulisi esittää oletetut riskien hajautusvaikutukset läpinäkyvästi sekä toimittaa nettomääräisten lukujen lisäksi myös bruttomääräiset luvut ainakin riskiluokkien välisen hajautusvaikutuksen suhteen. Laitoksen olisi varmistettava, että riskien kattamiseksi on riittävästi pääomaa myös häiriöiden aikana, jolloin hajautusvaikutukset saattavat kadota tai käyttäytyä epälineaaraisesti (ja äärimmäisessä skenaariossa jopa vahvistaa toisiaan).²⁹

²⁷ Tietojen laadun osatekijöitä ovat esimerkiksi tietojen kattavuus, tarkkuus, yhdenmukaisuus, oikea-aikaisuus, yksikäsitteisyys, validius ja jäljitettävyyys. Lisätietoja on EKP:n helmikuussa 2017 julkaisemissa alustavissa sisäisten mallien ohjeissa (ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models (TRIM)).

²⁸ EPV:n ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä (EBA/GL/2014/13), 19.12.2014. Ks. myös EPV:n lausunto pilarien 1 ja 2 vuorovaikutuksesta, yhdistetyistä puskurivaatimuksista ja jakokelpoisesta enimmäismäärästä (16.12.2015).

²⁹ Toisin kuin usein ajatellaan, esimerkiksi erikseen estimoitujen riskitekijöiden laskeminen yhteen ei välttämättä merkitse varovaista arviota, sillä epälineaariset yhteisvaikutukset saattavat johtaa vaikutusten kumuloitumiseen. Ks. "Findings on the interaction of market and credit risk", *BCBS Working Paper*, nro16, Baselin pankkivalvontakomitea, toukokuu 2009.

79. Laitoksen stressitesteissä tulisi erikseen tarkastella hajautusvaikutuksia, esimerkiksi riskiluokan sisäisiä ja riskiluokkien välisiä korrelaatioita sekä riskien hajautumista ryhmän eri yhteisöjen kesken.

Riippumaton validointi

80. Odotuksena on, että ICAAP-menettelyssä käytettäville riskien laskentamenetelmille tehdään säännöllisin väliajoin riippumaton validointi. Validoinnissa tulisi noudattaa pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käytettävien sisäisten mallien validointia koskevia periaatteita suhteellisuusperiaate huomioiden ja ottaa huomioon mitattavien riskien olennaisuus ja riskien laskentamenetelmän monimutkaisuus.
81. Laitoksen koosta ja sen rakenteen monimutkaisuudesta riippuen riskien laskentamenetelmien kehittämisen ja validoinnin keskinäinen riippumattomuus voidaan varmistaa erilaisilla järjestelyillä. Laitoksen tulisi kuitenkin noudattaa erillisten puolustuslinjojen periaatetta, mikä tarkoittaa, että sisäisen tarkastuksen ei tulisi olla vastuussa riippumattoman validoinnin toteuttamisesta.
82. Validointiprosessin yleiset tulokset tulisi raportoida laitoksen johdolle, ja niitä tulisi käyttää laskentamenetelmien säännöllisessä tarkistamisessa sekä pääoman riittävyyden arvioinnissa.

Esimerkki 6.1.

Riippumattoman validoinnin järjestäminen

Odotuksena on, että laitos varmistaa ICAAP-menettelyssä käytettävien riskien laskentamenetelmien validoinnin riippumattomuuden ja suhteellisuusperiaatteen noudattamisen ottaen huomioon EKP:n julkaisemat alustavat sisäisten mallien ohjeet (ECB Guide for the Targeted Review of Internal Models (TRIM)).

Laitoksen olisi järjestettävä validointitoiminto siten, että se on riippumaton menetelmien kehittämisprosessista (johon kuuluvat menetelmien suunnittelu, kehittäminen, toteutus ja seuranta). Riippumattomuus voidaan toteuttaa laitoksen riskien luonteen, laajuuden ja monimuotoisuuden mukaan jollakin seuraavista tavoista:

- erilliset validointi- ja kehittämisyksiköt, jotka raportoivat toimivan johdon eri jäsenille
- erilliset validointi- ja kehittämisyksiköt, jotka raportoivat samalle toimivan johdon jäsenelle
- yhteinen yksikkö, mutta validoinnista vastaavat eri henkilöt kuin kehittämisestä.

Periaate 7: Säännöllisillä stressitesteillä pyritään varmistamaan pääoman riittävyys epäsuotuisissakin olosuhteissa

- (i) EKP:n odotuksena on, että laitos arvioi heikkouksiaan vähintään vuosittain ja tarpeen mukaan tiheämminkin. Arviossa tulisi ottaa huomioon koko laitoksen laajuudelta kaikki sellaiset olennaiset riskit ja heikkoudet, joita laitoksen liiketoimintamallista ja liiketoimintaympäristöstä aiheutuu makrotalouden ja rahoitusjärjestelmän häiriötilanteissa. Arvion perusteella laitoksen tulisi määrittää tarkoituksenmukainen stressitestaushjelma sekä normatiivisesta että taloudellisesta näkökulmasta.
- (ii) Osana stressitestaushjelmaa laitoksen tulisi määrittää normatiivisesta näkökulmasta ja laitoksen muiden stressitestien pohjalta epäsuotuisat skenaarit. Odotuksena on, että vakavien mutta uskottavien makrotaloudellisten oletusten soveltaminen sekä laitoksen tärkeimpiin heikkouksiin keskittyminen vaikuttavat olennaisesti sekä sisäisten määritelmien että vakavaraisuussääntelyn mukaisiin pääomasuhteisiin, kuten ydinpääomasuhteeseen (CET1). Laitoksen olisi lisäksi toteutettava käänteisiä stressitestejä toimintansa edellyttämässä laajuudessa.
- (iii) Laitoksen tulisi jatkuvan seurannan avulla kartoittaa mahdollisia uusia uhkia, heikkouksia ja toimintaympäristön muutoksia ja arvioida vähintään neljännesvuosittain, ovatko stressitestien skenaarit edelleen asianmukaisia, sekä muuttaa niitä tarvittaessa. Tiedot skenaarioiden vaikutuksesta tulisi päivittää säännöllisesti (esim. neljännesvuosittain). Jos tapahtuu olennaisia muutoksia, laitoksen tulisi arvioida niiden mahdolliset vaikutukset pääoman riittävyyteen vuoden aikana.

Stressitestaushjelman määrittäminen

83. Odotuksena on, että laitos ottaa stressitestaushjelmaa määrittäessään huomioon sekä normatiivisen että taloudellisen näkökulman³⁰. Laitoksen tulisi käyttää sisäisten stressiskenaarioidensa ja herkkyysoletustensa määrittelyssä kattavia tietoja toteutuneista ja oletetuista häiriötilanteista. Myös valvontaviranomaisten stressitesteistä saatavia tietoja tulisi käyttää, mutta viime kädessä on laitoksen omalla vastuulla laatia skenaarit ja herkkyysoletukset omaan tilanteeseensa parhaiten sopivalla tavalla sekä määrittää niiden perusteella riskejä, tappioita ja pääomaa kuvaavat arviot.

³⁰ Taloudellisesta näkökulmasta toteutettavissa stressiteissä ei tarvitse käyttää monivuotisia skenaarioita, kuten periaatteessa 3 kuvataan.

Epäsuotuisien skenaarioiden oletusten vakavuusaste³¹ (normatiivinen näkökulma)

84. Perusskenaarion tulisi perustua olosuhteisiin, joiden perusteella tuottojen, kulujen, riskien toteutumisasteen ja muiden tekijöiden voidaan uskottavasti olettaa kehittyvän laitoksen liiketoimintastrategiaan nähden odotetusti.
85. Normatiivisesta näkökulmasta laitoksen tulisi epäsuotuisissa skenaarioissa olettaa kehityksen olevan poikkeuksellisen haitallista mutta edelleen uskottavaa. Ydinpääomasuhteeseen (CET1) ja muihin lakisääteisiin pääomasuhteisiin kohdistuvan epäsuotuisan vaikutuksen tulisi muodostua riittävän suureksi: oletetun kehityksen tulisi olla laitoksen näkökulmasta yhtä epäsuotuisaa kuin tilanteessa, jossa laitoksen vakavaraisuuden kannalta tärkeimmillä markkinoilla, riskitekijöissä tai liiketoiminta-alueilla vallitsisi kriisi.
86. Epäsuotuisaan skenaarioon tulisi sisältyä riittävän vakavia talouden laskusuhdanteita ja rahoitusmarkkinoiden häiriöitä, laitospohjaisia heikkouksia, vastapuoliriskien keskittymiä sekä näiden tekijöiden uskottavia yhdistelmiä.

Johdonmukaisuus ja tärkeimpien heikkouksien testaaminen

87. Stressitestauksessa laitoksen olisi keskityttävä keskeisiin heikkouksiin määriteltessään mahdollisimman uskottavia epäsuotuisia skenaarioita.
88. ILAAP- ja ICAAP-menettelyjen stressitestit tulisi kytkeä toisiinsa, eli kummassakin olisi otettava huomioon toisen testin pohjaoletukset, tulokset ja arvioidut hallintatoimet.

Käänteiset stressitestit

89. Odotuksena on, että sellaisten stressitestien lisäksi, joissa arvioidaan tiettyjen oletusten vaikutusta vakavaraisuussuhteisiin, laitos toteuttaa myös käänteisiä stressitestejä. Niissä lähdetään liikkeelle siitä, että määritetään ennalta lopputulos (esim. valvonta-arviopäätöksen mukaiset pääomavaatimukset tai laitoksen johdon pääomapuskuritarpeet eivät täyty).
90. Käänteisten stressitestien avulla tulisi testata sekä normatiivisesta että taloudellisesta näkökulmasta, ovatko ICAAP-menettelyn oletukset riittävän kattavia ja onko niissä noudatettu riittävää varovaisuutta. ICAAP-menettelyn yhteydessä toteutettavia käänteisiä stressitestejä voidaan lisäksi pitää lähtökohtana elvytysuunnitelmaa varten kehitettävälle skenaarioille.³²

³¹ Riittävä skenaarioiden määrä riippuu muun muassa laitoksen riskiprofiilista. Yleensä tarvitaan useita epäsuotuisia skenaarioita, jotta erilaisten riskiyhdistelmien vaikutukset saadaan esiin.

³² Kuten elvytysuunnitelmiin sisällytettävää eri skenaarioita koskevissa EPV:n ohjeissa (EBA/GL/2014/06) esitetään, skenaariot tulisi laatia niin, että niissä päädytään lähes maksukyvyttömyyteen eli tilanteeseen, jossa laitoksen tai ryhmän liiketoimintamallia ei voida enää toteuttaa ilman onnistuneita elvytystoimia.

Käänteisiä stressitestejä tulisi suorittaa vähintään vuosittain. Niistä on tarkempia tietoja aihetta koskevissa EPV:n ja Baselin pankkivalvontakomitean ohjeissa.

Esimerkki 7.1.

ICAAP- ja ILAAP-menettelyissä käytettyjen stressitestien välinen suhde

Laitoksen tulisi arvioida skenaarioiden mahdollinen vaikutus sekä pääoman että likviditeetin riittävyyteen ja mahdolliset kerrannaisvaikutukset. Erityisesti tulisi ottaa huomioon varojen realisoinnista syntyvät tappiot ja rahoituskustannusten nousu häiriökausina.

3 Sanasto

Elvytyssuunnitelma

Pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivin³³ artiklan 5 mukainen suunnitelma, jonka laitos laatii ja jota se ylläpitää.

Epäsuotuisa skenaario

Kokonaisuus, jossa yhdistyy joukko makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden sekä muiden ulkoisten ja sisäisten tekijöiden epäsuotuisaa kehitystä koskevia oletuksia ja jonka avulla pyritään arvioimaan laitoksen pääoman riittävyttä häiriötilanteissa keskipitkällä aikavälillä. Epäsuotuisan skenaarion tulisi kattaa vähintään kolmen vuoden jakso. Sisäisten ja ulkoisten tekijöiden oletettujen kehityskulkujen tulisi olla keskenään johdonmukaisia, ja niiden tulisi olla vakavia mutta silti uskottavia ja kuvastaa laitoksen olennaisimmiksi määrittämiä riskejä ja heikkouksia.

Hajautusvaikutus

Laitoksen kokonaisriskin määrän vähentäminen sillä oletuksella, että kaikki yksittäin arvioidut riskit eivät toteudu koko laajuudessaan samaan aikaan (eli ne eivät korreloi täydellisesti).

ICAAP-menettely

Sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettely. Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan laitoksilla ”on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”.

ICAAP-menettelyn rakenne

ICAAP-menettelyn eri osatekijät ja niiden väliset suhteet. Laitoksen tulisi varmistaa, että menettelyn eri osat sopivat yhteen ja menettely on kiinteä osa laitoksen hallinnointijärjestelyjä. ICAAP-dokumentaation osana tulisi kuvata menettelyn kokonaisrakenne. Kuvauksesta tulisi selvittää, miten menettely integroidaan laitoksen toimintaan ja miten sen tuloksia hyödynnetään.

ICAAP-menettelyn tulokset

Kaikki tiedot, jotka on saatu ICAAP-menettelyn avulla ja joita voidaan hyödyntää laitoksen päätöksenteossa.

Johdon pääomapuskuri

Sääntely- ja valvontavaatimusten mukaisen vähimmäispääoman sekä laitoksen määrittämät sisäisen pääoman kynnyksarvot ylittävä pääoman määrä, jonka laitos katsoo tarpeelliseksi, jotta se voi pitkäjänteisesti seurata liiketoimintamalliaan ja pystyy joustavasti hyödyntämään tarjoutuvia liiketoimintamahdollisuuksia

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 173, 12.6.2014, s. 190).

vaarantamatta pääoman riittävyyttä.

Keskipitkä aikaväli

Lyhyttä aikaväliä pidempi aikajänne, jonka tulisi pääoman riittävyyden tarkastelussa tarkoittaa vähintään kolmea seuraavaa vuotta.

Käänteinen stressitesti

Stressitesti, jossa ensin määritetään haluttu lopputulos (esim. laitoksen elinkelvottomaksi toteaminen) ja sen jälkeen kartoitetaan mahdollisia lopputulokseen johtaneita skenaarioita ja olosuhteita.

Lausunto pääoman riittävydestä

Virallinen lausunto, jossa laitoksen johto esittää arvionsa pääoman riittävydestä ja keskeiset perustelut näkemykselleen.

Limittijärjestelmä

Laitoksen liiketoimintastrategian ja riskinottohalun mukaan määritetty ja dokumentoitu monitasoinen raja-arvojärjestelmä, jonka avulla riskejä ja tappioita pyritään rajoittamaan pääoman riittävyyttä koskevien tavoitteiden mukaisesti. Riskinoton rajat tulisi määrittää esimerkiksi eri riskityypeille, liiketoiminta-alueille, tuotteille ja ryhmän yhteisöille.

Normatiivinen näkökulma

ICAAP-menettelyssä sovellettava näkökulma, josta käsin laitos varmistaa usean vuoden aikajänteellä, että se pystyy jatkuvasti täyttämään kaikki pääomaan liittyvät lainsäädäntö- ja valvontavaatimukset sekä muut sisäiset ja ulkoiset pääomatarpeet.

Odotetut ja odottamattomat tappiot Odotettu tappio on tietyllä aikavälillä odotettavissa olevien tappioiden tilastollinen keskiarvo. Odottamaton tappio on epäsuotuisasta ääritapahtumasta aiheutuva keskiarvon ylittävä kokonaistappio.

Olennainen riski

Sellainen pääomaan liittyvä epäsuotuisan kehityksen riski, jolla laitoksen sisäisen määritelmän mukaan on olennainen vaikutus laitoksen yleiseen riskiprofiiliin ja joka siten voi vaikuttaa sen pääoman riittävyyteen.

Perusskenaario

Kokonaisuus, jossa yhdistyy joukko makrotalouden ja rahoitusmarkkinoiden sekä muiden ulkoisten ja sisäisten tekijöiden odotettua kehitystä koskevia oletuksia ja jonka avulla pyritään arvioimaan laitoksen pääoman riittävyyttä kehityksen pysyessä odotetun kaltaisena keskipitkällä aikavälillä. Perusskenaario tulisi sopia yhteen laitoksen liiketoimintasuunnitelmien ja budjetin kanssa, ja sen tulisi kattaa vähintään kolmen vuoden jakso.

Piilotappiot ja -varat

Tase-erien kirjanpitoarvojen ja käypien arvojen väliset arvostuserot.

Pääoman riittävyys

Laitoksen riskien ja niiden kattamiseksi käytettävissä olevan pääoman välinen suhde. ICAAP-menettelyn tarkoitus on huolehtia sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta siitä, että laitoksella on kaikissa tilanteissa riittävästi pääomaa toimintansa jatkuvuuden turvaamiseksi keskipitkällä aikavälillä.

Pääomasuunnittelu

Laitoksen sisäinen moniulotteinen prosessi, jonka tuloksena laaditaan pääomasuunnitelma. Pääomasuunnitelmassa esitetään eri skenaarioiden sekä laitoksen liiketoimintastrategian ja toimintasuunnitelman pohjalta monivuotinen arvio laitoksen pääomatarpeista ja käytettävissä olevasta pääomasta.

Riskien mittaaminen

Menettely, jolla pyritään määrittämään tunnistettujen riskien suuruus käyttämällä riskilukujen laskentaa varten kehitettyjä menetelmiä ja jonka pohjalta voidaan vertailla eri riskien suuruutta ja suhteuttaa ne laitoksen käytettävissä olevaan pääomaan.

Riskien tunnistaminen täysimääräisinä

Periaate, jonka mukaan riskit tunnistetaan kokonaisuudessaan ottamatta huomioon mahdollisia niiden rajaamiseksi käytettyjä keinoja.

Riskien tunnistaminen

Säännöllisesti toistuva menettely sellaisten riskien tunnistamiseksi, jotka ovat tai saattavat olla laitokselle olennaisia.

Riskihorisontti/hallussapitoaika

Oletusajanjakso, jonka ajalta riskejä arvioidaan.

Riskiluettelo

Riskien tunnistamiseen perustuva luettelo riskeistä ja niiden ominaispiirteistä.

Riskiluokittelu

Erialaisten riskien tai riskitekijöiden jako luokkiin, jotta laitos voi arvioida, yhdistää ja hallinnoida riskejä johdonmukaisesti yhteisen nimikkeistön ja kartoituksen pohjalta.

Riskinottohalua koskeva lausunto

Virallinen lausunto, jossa laitoksen johto esittää näkemyksensä siitä, miten suuria ja minkä tyyppisiä riskejä laitos on valmis ottamaan strategisten tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Sisäinen arviointi ja validointi

Sisäisellä arvioinnilla tarkoitetaan laajasti niitä tarkastuksia, arvioita ja raportteja, joiden avulla varmistetaan, että ICAAP-strategiat, -prosessit ja -menetelmät ovat jatkuvasti luotettavia, kattavia, tehokkaita ja oikeasuhteisia.

Validointi on sisäisen arvioinnin osa, jossa arvioidaan, pystytäänkö laitoksen käyttämällä riskien laskentamenetelmillä ja riskidatalla mittaamaan riittävän hyvin riskien olennaiset piirteet. Laskentamenetelmien validointi tulisi toteuttaa riippumattomasti ja suhteellisuusperiaate huomioiden, ja siinä tulisi ottaa huomioon pilarin 1 pääomavaatimusten laskennassa käytettävien mallien validoinnille asetetut periaatteet.

Suhteellisuusperiaate

Vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 73 esitetty periaate, jonka mukaan ICAAP-menettely olisi aina mitoitettava laitoksen toiminnan luonteen, laajuuden ja monimuotoisuuden pohjalta.

Taloudellinen näkökulma

ICAAP-menettelyssä sovellettava näkökulma, josta käsin laitos huolehtii taloudellisen pääoman riittävydestä varmistamalla, että sen taloudelliset riskit on

riittävässä määrin katettu käytettävissä olevalla sisäisellä pääomalla.

Taloudellisen pääoman riittävyys

Taloudelliseen näkökulmaan perustuva laitoksen sisäinen määritelmä sille, milloin laitoksen taloudelliset resurssit (sisäinen pääoma) riittävät kattamaan riskit ja varmistamaan liiketoiminnan jatkuvuuden. Taloudellisen pääoman riittävyyden määrittelyssä otetaan huomioon käypä arvo.³⁴

³⁴ Huom. Laitos voi itse päättää, mitä riskien laskentamenetelmiä se käyttää, kunhan ne ovat asianmukaiset. Laitoksia ei siis vaadita käyttämään tähän tarkoitukseen erityisiä taloudellisen pääoman malleja.

Lyhenneluettelo ja säädösviitteet

AT1	Ensisijainen lisäpääoma (Additional Tier 1)
CBR	Yhteenlasketut puskurivaatimukset
CET1	Ydinpääoma (Common Equity Tier 1)
EKP	Euroopan keskuspankki
EPV	Euroopan pankkiviranomainen
ICAAP	Sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettely
ILAAP	Sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettely
OCR	Kokonaispääomavaatimus (valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus + yhteenlasketut puskurivaatimukset)
P1R	Pilarin 1 pääomavaatimus
P2G	Pilarin 2 pääomaohjeistus
P2R	Pilarin 2 pääomavaatimus
TSCR	valvonta-arviopäätöksen mukainen pääomavaatimus (pilarin 1 + pilarin 2 pääomavaatimukset)
YVM	Yhteinen valvontamekanismi
Pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta
Vakavaraisuusdirektiivi	Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta

© Euroopan keskuspankki, 2018

Postiosoite 60640 Frankfurt am Main, Germany
Puhelin +49 69 1344 0
Internet www.ecb.europa.eu

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.